

MONDIAAL BURGER DAAR ÉN HIER

PARTICULIERE INITIATIEVEN
& MONDIAAL BURGERSCHAP

NC
DO

ONDERZOEKSREEKS 21

NCDO is het Nederlandse kennis- en adviescentrum voor burgerschap en internationale samenwerking. NCDO voert onderzoek uit, geeft trainingen en stimuleert de meningsvorming over mondiale thema's door publicaties te verzorgen en de discussie op gang te brengen. NCDO werkt daarbij samen met overheid en politiek, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en wetenschap.

Heeft u vragen of opmerkingen over dit onderzoek of wilt u op de hoogte worden gehouden van nieuw onderzoek, neem dan contact op met NCDO via onderzoek@ncdo.nl.

Foto omslag: World Servants
ISBN: 978-90-74612-55-5
Amsterdam, juli 2014

NCDO is het centrum voor mondiaal burgerschap.
Postbus 94020, 1090 AD Amsterdam
tel +31 (0)20 568 87 55
onderzoek@ncdo.nl, www.ncdo.nl

MONDIAAL BURGER DAAR ÉN HIER

PARTICULIERE INITIATIEVEN
& MONDIAAL BURGERSCHAP

**CHRISTINE PLAISIER
LAU SCHULPEN**

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1. DE BETROKKENHEID BIJ EEN PARTICULIER INITIATIEF	12
2. EEN MONDIALE BURGER	17
3. VERANTWOORDELIJKHEID, AFHANKELIJKHEID EN GELIJKWAARDIGHEID	25
4. PRINCIPES, PI-BETROKKENHEID EN MONDIAAL BURGERSCHAP	27
5. CONCLUSIE	32
REFERENTIES	35
BIJLAGE 1	36
BIJLAGE 2	41
BIJLAGE 3	43
BIJLAGE 4	46
BIJLAGE 5	50

INLEIDING

Particuliere Initiatieven

Sinds de eerste onderzoeken verschenen in de jaren 2005-2007 (Brok & Bouzoubaa, 2005; Chelladurai, 2006; Kinsbergen, 2006; Schulpen, 2007) zijn Particuliere Initiatieven (PI's) steeds meer in het beleidsmatige en onderzoeksmatige aandachtsveld gekomen. In navolging van Kinsbergen & Schulpen (2010) definiëren we PI's hier in brede zin als door burgers opgezette en door hen zelf op vrijwillige basis gerunde kleinschalige ontwikkelingsorganisaties die op een directe manier hulp verlenen aan mensen in één of meerdere ontwikkelingslanden. Particuliere Initiatieven onderscheiden zich dus op de eerste plaats van meer geïnstitutionaliseerde actoren in het veld van internationale samenwerking (IS) doordat ze vrijwillig door burgers zijn opgezet en worden vormgegeven. Daarnaast ontnemen ze hun bestaansrecht uit het actief ondersteunen van ontwikkelingsinterventies in ontwikkelingslanden; ze zijn dan ook per definitie niet alleen in Nederland actief noch verlenen zij die ondersteuning via een andere (Nederlandse ontwikkelings)organisatie. De door hen geboden ondersteuning is daarnaast van relatief kleinschalige aard en gericht op lokale organisaties, gemeenschappen of groepen mensen. De studie van Kinsbergen & Schulpen (2010) laat zien dat voor een kleine 35 procent een kort of langer verblijf in een ontwikkelingsland de belangrijkste directe aanleiding vormde. Een dergelijke reis naar een ontwikkelingsland blijkt zowel voor PI's die al langer bestaan als voor recenter opgerichte organisaties de belangrijkste aanleiding tot oprichting te zijn.

Hoewel het exacte aantal PI's in Nederland niet bekend is lopen schattingen uiteen van 6.400 (Brok & Bouzoubaa, 2005) tot 15.000 (Voorst, 2005). Deze ruime marges geven al aan dat we feitelijk geen zicht hebben op hun aantal. Uiteraard speelt hier het feit dat er nu eenmaal geen centrale database is waarin organisaties actief op het gebied van IS zijn te vinden een belangrijke rol. Daarnaast blijft ook de definitie (en daarmee afbakening) van wat een PI is van belang. De hierboven gegeven werkdefinitie verhult bijvoorbeeld dat de diversiteit (in type, werkwijze, etcetera) tussen PI's in de praktijk ongetwijfeld zeer groot is. Datzelfde geldt overigens ook voor andere spelers op het IS-terrein (zoals

bijvoorbeeld niet-gouvernementele organisaties (NGO's) zoals Oxfam Novib of het Rode Kruis). Om diezelfde redenen is het ook niet mogelijk om aan te geven of het aantal PI's afneemt of juist toeneemt. Belangrijker dan hun aantal zijn hier twee andere discussies.

Twee discussies

De eerste discussie heeft betrekking op de effectiviteit van de door PI's uitgevoerde of ondersteunde interventies en dus hun duurzame bijdrage aan 'ontwikkeling'. Deze discussie komt voort uit de centrale positie die de effectiviteitsvraag inneemt binnen internationale samenwerking. Gezien het feit dat PI's als onderdeel van IS worden gezien, geldt die vraag en de daaraan verbonden discussie dus ook voor hen. Hét antwoord op de effectiviteit van hét PI is niet te geven (al was het maar vanwege de diversiteit tussen PI's). Wel zijn er in de afgelopen jaren meerdere studies verschenen die getracht hebben enig licht te werpen op die effectiviteitsvraag. In het algemeen kan daaruit worden geconcludeerd dat PI's er in slagen om concrete doelen (in dit geval de bouw van een school) te bereiken, maar dat er vragen zijn over de duurzaamheid van hun interventies. Die vragen zijn dan bijvoorbeeld ingegeven vanwege het ontbreken van een gedegen contextanalyse, de soms erg snelle besluitvorming over wat en hoe iets moet worden aangepakt, en het ontbreken van lokaal eigenaarschap (zie: Kinsbergen & Schulpen, 2010: 33-37). Mede op basis van deze discussie is er in de afgelopen jaren een breed scala van trainingen voor PI's opgezet door bijvoorbeeld PI-ondersteunende organisaties zoals Wilde Ganzen en NCDO. Ook Partin – de brancheorganisatie voor particuliere initiatieven – werkt hieraan door een platform te bieden waar PI's kennis kunnen delen en van elkaars ervaringen kunnen leren met het oog op het bevorderen van de duurzaamheid van hun activiteiten.

De tweede discussie heeft betrekking op de betekenis van PI's voor het zogenoemde draagvlak voor internationale samenwerking in ons eigen land waarbij draagvlak verwijst naar de kennis, houding en actie van de Nederlandse bevolking ten aanzien van IS (Develtere, 2003). Los van de vraag of versterking van het Nederlandse draagvlak een (hoofd)doel van PI's is (zie: Kinsbergen & Schulpen, 2010: 38-40), mag wel worden gesteld dat de financiële ondersteuning die de PI's in de afgelopen jaren ontvingen via NGO's en zeker ook via NCDO voor een belangrijk deel waren ingegeven vanuit die doelstelling. De gedachte daarachter was feitelijk simpel: de mensen achter de PI's zijn het 'vleesgeworden' draagvlak in die zin dat zij zelf actief zijn op IS-gebied en aangezien zij voor een belangrijk deel afhankelijk zijn

van de giften van het algemene publiek hebben zij tegelijkertijd de mogelijkheid om bij te dragen aan de kennis, houding en actie (in dit geval in termen van geefgedrag).

Belangrijk hierbij is dat de discussie in Nederland over draagvlak sinds 2009 een geheel nieuwe wending heeft gekregen. Met voeding uit een advies van de AIV (2009) en een rapport van de IOB (2009) bracht toenmalig minister voor Ontwikkelingssamenwerking Bert Koenders in 2009 een draagvlaknotitie uit die het idee van draagvlak fundamenteel herzag. Twee vragen staan in die draagvlaknotitie centraal: (1) wat is draagvlak? en (2) wat is het doel van draagvlak? Voor de eerste vraag greep men terug op de hierboven gegeven multidimensionale definitie van draagvlak als zijnde de ‘al of niet door kennis gedragen houding en actie ten aanzien van de doelen van internationale samenwerking’ (Develtere, 2003). Die definitie geeft al aan dat kennis, houding en gedrag niet van gelijke waarde zijn. Hoewel de notitie aangeeft dat die elementen wel allemaal belangrijk zijn, sluit ze ook aan bij de gedachte dat ‘de gedragscomponent de essentie [vormt] van het draagvlakbegrip’ (IOB, 2009).

De gedachte is dan ook dat die gedragscomponent centraal staat vanwege het uitgangspunt dat het uiteindelijke doel van een sterk draagvlak is om armoedebestrijding en ontwikkeling te bevorderen. Draagvlak is daarmee een middel om bij te dragen aan een betere wereld. In de woorden van de notitie zelf: ‘draagvlak is een middel in het bewerkstelligen van structurele veranderingen binnen en tussen landen met het doel te komen tot vermindering van armoede en ongelijkheid, waarbij activiteiten direct of indirect resulteren in een ander gedragseffect bij mensen in Nederland’. Dat betekent niet alleen dat het oude idee dat draagvlak vooral van belang was ter ondersteuning van het Nederlandse IS-beleid en -budget feitelijk ten grave werd gedragen, maar roept ook de vraag op hoe dan aan dat ontwikkelingsdoel kan worden bijgedragen.

Hiermee zijn we gekomen bij het meest vernieuwende deel van de notitie. Die bijdrage van draagvlak aan die ‘betere wereld’ kan namelijk op twee manieren – twee manieren die tezamen worden gepakt als mondiaal burgerschap. Op de eerste plaats kan dat door aan veranderingen in ontwikkelingslanden te werken. Anders gezegd: door ontwikkelingsinterventies ‘daar’ te ondersteunen. De activiteiten van PI’s, maar ook het idee van PI’s als vleesgeworden draagvlak, passen hier uitstekend bij. Ze zijn immers zelf actief via het ondersteunen van ontwikkelingsinterventies in ontwikkelingslanden.

Tegelijk trachten ze – via voorlichting en bewustwording – anderen aan te zetten daar een bijdrage aan te leveren (anders gezegd: het draagvlak voor veranderingen ‘daar’ te vergroten en te versterken).

Op de tweede plaats kan dat ook door aan veranderingen in onze eigen samenleving te werken. Hier is de gedachtegang dat draagvlak dus ook betrekking heeft op de acties van mensen in onze eigen samenleving die van invloed zijn op het ontwikkelingspotentieel van mensen in het zuiden. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan ons consumptiegedrag of de wijze waarop we zelf met schaarse goederen omgaan. Het versterken van draagvlak is dan vervolgens niet alleen een kwestie van het vergroten en versterken van hun actie in het licht van ontwikkelingssamenwerking (werken aan veranderingen ‘daar’), maar ook van hun actie in het licht van veranderingen ‘hier’.

Mensen die (direct of indirect) betrokken zijn bij een PI vertonen dus ‘daar’ een bepaald gedrag met als doel een positieve verandering voor mens en samenleving te bewerkstelligen. De kans is groot dat deze mensen ook ‘hier’ bepaald gedrag vertonen dat bijdraagt aan een positieve verandering ‘daar’. Dit omdat zij zich bewust zijn van de mondiale inter-afhankelijkheid en van de gevolgen die gedrag hier, daar hebben kan. *De hoofdvraag in dit onderzoek is dan ook dat mensen die (direct of indirect) bij een PI betrokken zijn, ook hier meer mondiaal burgerschaps-gedrag vertonen dan mensen die niet bij een PI betrokken zijn.* Om deze vraag te beantwoorden sluiten we aan op het mondiaal burgerschaponderzoek dat NCDO sinds 2012 uitvoert en zijn de volgende deelvragen geformuleerd: (1) Zijn Nederlanders betrokken bij een Particulier Initiatief?; (2) Wat kenmerkt een PI-betrokkene?; (3) Is een PI-betrokkene ook mondiaal burger?; (4) Welke rol speelt betrokkenheid bij een PI in mondiaal burgerschap?

Mondiaal burgerschap

In september 2013 publiceerde NCDO ‘Nederlanders en de Wereld 2013’ (Boonstoppel & Van Elfrinkhof, 2013) waarin het dagelijkse gedrag van Nederlanders van 18 jaar en ouder en hun opvattingen over internationale verbondenheid en internationale verantwoordelijkheid centraal staat. Uitgangspunt voor dit rapport vormt het idee dat wat Nederlanders ‘hier’ doen van invloed is op problemen en oplossingen ‘daar’ (in ontwikkelingslanden dus). De NCDO-publicatie brengt het gedrag van Nederlanders op uiteenlopende terreinen als ‘zuinig omgaan met energie en water’, ‘mobiliteit’ en ‘consumentengedrag’ in kaart. Tezamen vormen deze gedragingen de basis voor de index mondiaal burgerschap (MB-index); een index die zicht geeft op het (duurzame)

gedrag van ‘de Nederlander’ dat ook van invloed is op de duurzaamheid van de natuur en samenlevingen elders in de wereld. Die index loopt van 0 tot 100, waarbij iemand met een score van 100 kan worden gedefinieerd als een zeer Mondiale Burger. Tegelijk koppelt NCDO die MB-index aan de mate waarin Nederlandse burgers de drie centrale principes van mondiaal burgerschap (gelijkwaardigheid, wederzijdse afhankelijkheid en gedeelde verantwoordelijkheid) onderschrijven en analyseert men het belang van verschillende persoonskenmerken als mogelijke verklaringen voor duurzaam gedrag.¹

Onderlinge relaties

Het theoretische kader (Carabain et. al., 2012a) veronderstelt dat het onderschrijven van de principes gelijkwaardigheid, wederzijdse afhankelijkheid en gedeelde verantwoordelijkheid positief samenhangt met mondiaal burgerschap. Met andere woorden: een zekere houding is bepalend voor gedrag. Een vergelijkbare theorie wordt gehanteerd als het gaat om betrokkenheid bij een particulier initiatief (PI). We gaan er van uit dat een bepaalde houding, een attitude, bepalend is voor gedrag, specifiek: betrokkenheid bij een PI. Er is in uiteenlopende wetenschappelijke disciplines veel onderzoek naar de maatschappelijke herkomst van filantropie gedaan. Dit rapport is gebaseerd op onder andere de studies van Bekkers & Wiepking (2011) en Kinsbergen (2014). Bekkers & Wiepking brengen met behulp van een literatuurstudie de mechanismen in kaart die schuil gaan achter het geven van mensen aan goede doelen. Zij tonen daarmee aan waarom sommige mensen vrijgevinger zijn dan anderen. Mensen vertonen meer sociaal gedrag² wanneer zij (1) zich sterker bewust zijn van de behoefte aan hulp; (2) verzoeken krijgen om te helpen; (3) minder materiële kosten en meer opbrengsten waarnemen van hun bijdrage; (4) om de ontvangers geven (uit altruïsme); (5) sociale beloningen ontvangen voor sociaal gedrag (reputatie); (6) zich beter voelen over hun bijdrage (de ‘warm glow’); (7) het doel waaraan ze bijdragen vinden passen bij hun eigen waarden en/of (8) denken dat hun hulp effectiever is. Ook Clary & Snyder (1991) toonden eerder al aan dat vrijwilligerswerk mede is gebaseerd op gehoor geven aan bepaalde interne waarden. Van belang voor sociaal gedrag zijn waarden als vertrouwen, altruïsme, wederzijdse afhankelijkheid en verantwoordelijkheid. Ook persoonlijke kenmerken

¹ Voor een nadere uitleg over Mondiaal Burgerschap verwijzen wij kortheidshalve naar de rapporten ‘Nederlanders & Mondiaal Burgerschap 2012’ (Carabain et al., 2012a) en ‘Nederlanders & De Wereld 2013’ (Boonstoppel & Van Elfrinkhof, 2013). Voor een meer theoretische verkenning van het begrip ‘mondiaal burgerschap’ zie Carabain et al. 2012b.

² Vrijwilligerswerk en het geven van geld aan goededoelenorganisaties zijn twee vormen van formeel sociaal gedrag: het zijn particuliere bijdragen aan het algemeen nut via organisaties.

als opleiding, leeftijd, inkomen en religie spelen een rol in de verklaring waarom iemand vrijwilligerswerk doet of geld geeft aan goededoelenorganisaties. Deze waarden en persoonskenmerken staan daarom centraal in de te onderzoeken relatie tussen betrokkenheid bij een PI en mondiaal burgerschap.

Zoals aangegeven bouwt het voorliggende rapport voort op de uitgangspunten en analyse rondom mondiaal burgerschap door specifiek te kijken naar de mate waarin mensen die direct of indirect betrokken zijn bij een Particulier Initiatief (PI) verschillen van niet bij een PI-betrokkenen. Centraal staat hier dan ook de vraag of mensen die betrokken zijn bij een particulier initiatief ook op terreinen die niet direct met het werk van een PI te maken hebben, ander mondiaal burgerschapsgedrag vertonen dan mensen die daar niet bij betrokken zijn.

Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 1 geeft antwoord op de eerste twee onderzoeksvragen. Allereerst wordt de vraag behandeld of Nederlanders betrokken zijn bij een PI en zo ja, op welke manier zij dat zijn. Zijn zij bijvoorbeeld vooral bestuurslid van een PI of geven zij voornamelijk geld of goederen aan een goed doel? Vervolgens worden de sociaal-demografische en persoonskenmerken weergegeven. Zijn er verschillen in opleiding of kerkgang bijvoorbeeld. In hoofdstuk 2 wordt de centrale vraag beantwoord: scoren (in)direct betrokkenen inderdaad hoger op de MB-index dan niet betrokkenen (onderzoeksvraag 3). Vervolgens laat dit hoofdstuk per gedraging de scores van de drie groepen zien. Hoe gedraagt een PI-betrokkene zich bijvoorbeeld op het gebied van water en energie en zijn er verschillen met niet PI-betrokkenen? Hoofdstuk 3 geeft de drie groepen weer (direct, indirect en niet betrokken) op basis van de drie centrale principes: gelijkwaardigheid, wederzijdse afhankelijkheid en medeverantwoordelijkheid. Uitgangspunt vormt hier de gedachte dat hoe meer iemand deze principes aanhangt, hoe meer die mondiaal burgerschapsgedrag vertoont. In welke mate hangen PI-betrokkenen deze principes aan en verschillen ze daarin van niet PI-betrokkenen? Voor een belangrijk deel horen de drie principes (alsmede het feit of men al dan niet direct of indirect is betrokken bij een PI) al bij de zoektocht naar verklaringen voor (de verschillen in) mondiaal burgerschap. In hoofdstuk 4 breiden we die zoektocht naar verklaringen nog verder uit door ook te kijken naar specifieke persoonskenmerken (bijvoorbeeld geslacht, leeftijd, opleiding, altruïsme en kennis). Feitelijk komen in dit hoofdstuk dan ook de mogelijke verklaringen voor de gevonden verschillen in mondiaal burgerschap bij elkaar: welke rol spelen de drie principes, PI-betrokkenheid

en persoonskenmerken nu in mondiaal burgerschap (onderzoeksvraag 4)? We eindigen ons rapport met enkele concluderende opmerkingen in hoofdstuk 5.³

Drie groepen

Mensen kunnen op verschillende manieren betrokken zijn bij een PI. Hier wordt een onderscheid gemaakt tussen directe betrokkenheid (in dit geval als oprichter, bestuurslid of algemeen vrijwilliger) en indirecte betrokkenheid (in dit geval als donateur van een PI). Daarnaast onderscheiden we in dit rapport uiteraard een derde groep: die mensen die noch direct noch indirect betrokken zijn bij een PI. Verondersteld wordt dat betrokkenheid bij een PI gerelateerd is aan de mate waarin men gedrag vertoont vallend onder de noemer mondiaal burgerschap.

Vrijwilligerswerk en doneren

Mondiaal burgerschap uit zich in negen gedragingen die verbonden zijn aan duurzaamheid van de natuur of de samenleving: (1) zuinig omgaan met water en energie; (2) mobiliteit; (3) recycling en omgang met afval; (4) consumentengedrag; (5) informatie zoeken; (6) je mening geven over mondiale vraagstukken; (7) politieke participatie; (8) doneren aan goede doelen en (9) vrijwilligerswerk. (indirect of indirect) PI-betrokkenen scoren hoger op de laatste twee gedragingen: doneren aan goede doelen en vrijwilligerswerk (zie Box 1). PI-betrokkenen zijn namelijk op vrijwillige basis actief betrokken bij een PI en/of doneren geld of goederen aan een PI. Dit onderzoek laat in de berekeningen van de MB-index deze gedragingen dan ook buiten beschouwing en kijkt uitsluitend naar de eerste zeven dimensies van mondiaal burgerschapsgedrag.⁴

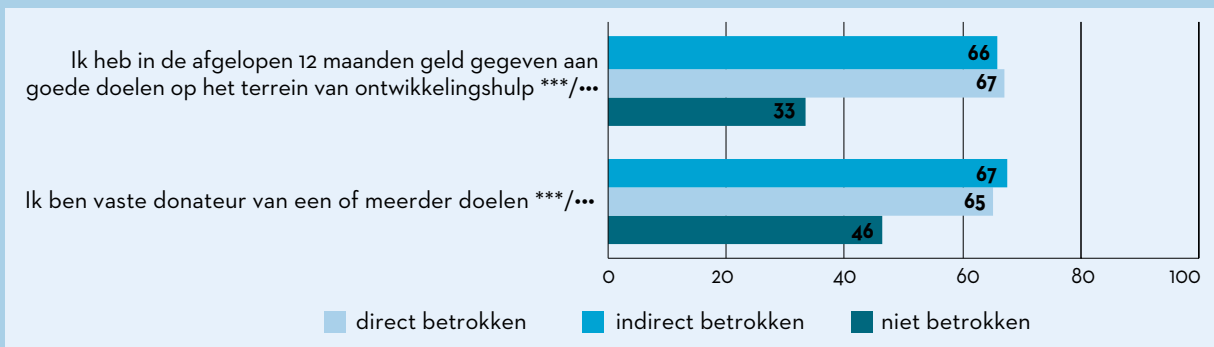
³ De methodologische verantwoording is in Bijlage 1 opgenomen. Het is van belang te benadrukken dat in de tekst alleen significante resultaten in de vergelijking tussen de drie groepen worden weergegeven. Deze verschillen tussen de groepen worden in de figuren en tabellen met verschillende tekens weergegeven om aan te geven of het gaat om verschillen tussen wel en niet betrokkenen (*), tussen indirect en niet betrokkenen (•), of tussen direct en indirect betrokkenen (Δ). Daarnaast onderscheiden we drie significantieniveaus, namelijk $p < 0,1$ (aangegeven met */•/Δ), $p < 0,005$ (aangegeven met **/••/ΔΔ), en $p < 0,01$ (aangegeven met ***/•••/ΔΔΔ). Tot slot: de vragen uit de enquête die specifiek gaan over het PI staan weergegeven in Bijlage 2, terwijl de relevante tabellen met meer gedetailleerde data zijn opgenomen in Bijlagen 3 t/m 6.

⁴ Het feit dat de MB-index in dit onderzoek wordt berekend op basis van zeven en niet negen gedragingen betekent dat mensen die noch vrijwilliger zijn noch doneren relatief hoog scoren op de index. Bovendien: hiermee is geenszins gezegd dat het alleen mogelijk is om vrijwilligerswerk te verrichten of te doneren aan een PI.

Box 1. 'Donoren' en 'vrijwilligerswerk' - een vergelijking tussen direct, indirect en niet betrokkenen

Zoals te verwachten waren direct en indirect bij een PI-betrokkenen vaker vaste donateur dan niet PI-betrokkenen en hebben zij in het afgelopen jaar ook vaker geld gedoneerd aan een goed doel. Er zijn geen verschillen op de dimensie doneren tussen direct en indirect PI-betrokkenen. Beide groepen scoren hoog op het doneren van geld en op vast donateurschap van een goed doel.

Donoren aan goede doelen (% eens, gewogen gemiddelden)

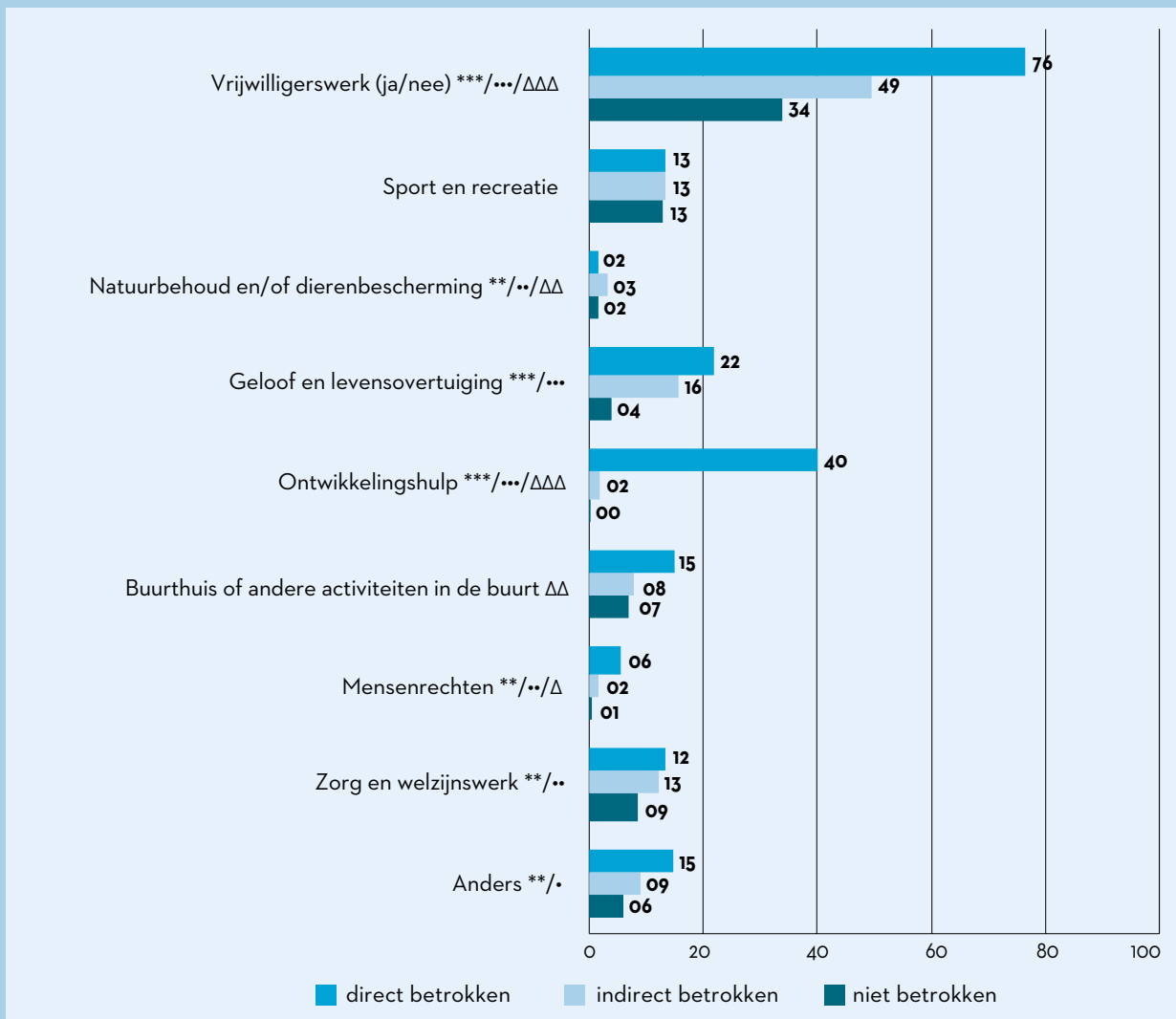

Significantie: $p < 0,1$ (*/*/ Δ), $p < 0,5$ (**/*/ $\Delta\Delta$), $p < 0,01$ (***/**/ $\Delta\Delta\Delta$)

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen

Daarnaast (zie volgende tabel) zijn PI-betrokkenen duidelijk vaker actief als vrijwilliger dan niet PI-betrokkenen. Hier is ook een verschil tussen direct en indirect betrokkenen te zien. Direct betrokkenen zijn veel vaker actief als vrijwilliger (76%) dan indirect betrokkenen (49%). Opvallend is daarnaast dat de sector waarin vrijwilligerswerk wordt verricht aanzienlijk verschilt per groep. Direct PI-betrokkenen bijvoorbeeld zijn, zoals te verwachten was, significant vaker actief in de sector ontwikkelingshulp dan indirect en niet betrokkenen. Daarnaast zijn direct PI-betrokkenen actief als vrijwilliger rondom het thema geloof en levensovertuiging (22%) en in een buurthuis of een daaraan gelieerde activiteit (15%). De vrijwilligers in de groep indirect PI-betrokkenen zijn vooral actief bij activiteiten rondom geloof en levensovertuiging (16%) en vervolgens in sport en recreatie (13%) en zorg en welzijnswerk (12%). Van de niet PI-betrokkenen is 34 procent actief als vrijwilliger en het merendeel hiervan bevindt zich in de sector sport en recreatie (13%) en zorg en welzijnswerk (9%).

Vrijwilligerswerk (% eens, gewogen gemiddelden)

Significantie: $p < 0,1$ (*/**/Δ), $p < 0,5$ (**/**/ ΔΔ), $p < 0,01$ (***/**/ΔΔΔ)

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen

HOOFDSTUK 1

BETROKKENHEID BIJ EEN PARTICULIER INITIATIEF

Van alle personen die aan het onderzoek deelnamen, is 31 procent het afgelopen jaar één of meerdere keren benaderd met het verzoek om geld of goederen aan een PI te geven. Zij werden vooral benaderd door onbekenden (21%), door vrienden en kennissen (17%) of door hun/een kerk (12%). Dit wijst op een relatief groot bereik onder de Nederlandse bevolking en dat bereik is nog iets groter indien gekeken wordt naar het aantal personen dat ook daadwerkelijk aan een PI heeft gegeven: 33 procent heeft dit het afgelopen jaar gedaan. Er zijn dus ook mensen die zonder dat ze actief daarvoor benaderd zijn, geld of goederen aan een PI doneren. Deze groep is indirect bij een PI betrokken.

Het aantal direct (bij een PI) betrokkenen is (uiteraard) substantieel kleiner. In totaal is vier procent als oprichter, bestuurslid en/of vrijwilliger actief bij een PI. Het grootste deel (94%) van deze direct betrokkenen is op vrijwillige basis actief. Slechts drie procent ontvangt een salaris en een andere drie procent ontvangt alleen een onkostenvergoeding. Eén persoon is (mede)oprichter van het PI, vier personen hebben zitting in het bestuur en zes personen zijn actief als fondsenwerver. Daarnaast zijn er nog 43 algemene vrijwilligers en dertig personen die een ander soort functie hebben binnen de organisatie. Overigens is er substantiële overlap tussen direct en indirect betrokkenen; 77 procent van de direct betrokkenen is tegelijk als donateur ook indirect betrokken bij het PI. Om dubbeltellingen te voorkomen is deze groep alleen meegenomen als direct betrokkenen. Het aandeel indirect betrokkenen waarover in dit rapport uitspraken worden gedaan bedraagt dan ook dertig procent (zie ook Tabel 1).

Drie groepen: een eerste verkenning

Tabel 1 geeft een overzicht van diverse karakteristieken van de verschillende groepen. Hieruit blijkt dat de gemiddelde leeftijd van de direct betrokken respondenten 44 jaar is. Indirect betrokkenen zijn gemiddeld vijf jaar ouder, terwijl niet (bij een PI) betrokkenen met 47 jaar daar bijna precies tussenin

zitten. De leeftijden variëren overigens sterk: in alle groepen is de jongste respondent 18 jaar en de oudste 84 tot 89 jaar. Bij zowel direct als indirect betrokkenen vormen vrouwen met respectievelijk 67 procent en 57 procent de meerderheid. Tabel 1 laat verder zien dat direct, indirect en niet betrokkenen significant van elkaar verschillen in opleidingsniveau. Zo hebben direct betrokkenen gemiddeld het hoogste opleidingsniveau: 49 procent van hen is hoog opgeleid tegenover 35 procent van de indirect betrokkenen. Bij de niet PI-betrokkenen is ‘slechts’ 26 procent hoger opgeleid. Ook hebben wel (indirect en direct) betrokkenen een hoger netto maandinkomen dan niet betrokkenen. Daarnaast zijn er verschillen in de frequentie van kerk- of moskeegang. PI betrokken Nederlanders bezoeken veel frequenter een kerk, moskee of ander gebedshuis dan niet PI-betrokkenen. Van de PI-betrokkenen bezoekt 18 procent meer dan twee keer per maand een kerk of moskee; van de niet PI-betrokkenen is dit drie procent. Ook zijn er verschillen in gezinsgrootte te zien: PI-betrokkenen hebben gemiddeld grotere gezinnen dan niet betrokkenen. Op alle andere sociaal-demografische kenmerken zijn de verschillen tussen de groepen niet significant (zie Bijlage 2 voor een volledig overzicht).⁵

⁵ Deze uitkomsten komen overeen met eerder onderzoek naar en onder PI's (zie: Kinsbergen & Schulpen, 2010: 20-22).

Tabel 1. Direct, indirect en niet betrokken: een eerste verkenning

Variabele	PI-betrokkenheid							
	Niet		Wel		Direct		Indirect	
Aantal ⁶	1.367		676		82		642	
In % totaal	66,4%		33,6%		3,8%		29,8%	
Geslacht (0-1) ^{***} / ^{•••} / ^{ΔΔΔ}	m	v	m	v	m	v	m	v
	53%	47%	42%	58%	33%	67%	43%	57%
Gem. leeftijd (jaren) ΔΔ	47		48		44		49	
Gem. opleiding (1-3) ^{***} / ^{•••} / ΔΔ	1,9		2,2		2,3		2,1	
1)Basisschool/lbo/mavo	30,7%		20,4%		15,2%		21,1%	
2)Mbo/havo/vwo	43,3%		43,3%		36,1%		44,2%	
3)Hbo/wo/postdoc	26,1%		36,3%		48,6%		34,7%	
Gem. netto maandinkomen (1-14 schaal) ^{***} / ^{••}	5,6		6,8		6,3		6,0	
Gem. netto maandinkomen (euro) ^{***} / ^{••}	2.001-2.500		2.001-2.500		2.501-3.000		2.001-3.000	
Gem. kerkgang per maand (0-2) ^{***} / ^{•••}	0,1		0,4		0,6		0,4	
1)Nooit of soms	92,9%		74,5%		67,2%		75,5%	
2)1 tot 2 keer per maand	4,0%		7,5%		7,9%		7,4%	
3)Meer dan twee keer per maand	3,1%		18,0%		24,8%		17,1%	
Gem. grootte huishouden ^{***} / ^{•••}	2,5		2,8		2,9		2,8	

Significantie: $p < 0,1$ (^{*}/[•]/Δ), $p < 0,5$ (^{**}/^{••}/ΔΔ), $p < 0,01$ (^{***}/^{•••}/ΔΔΔ)

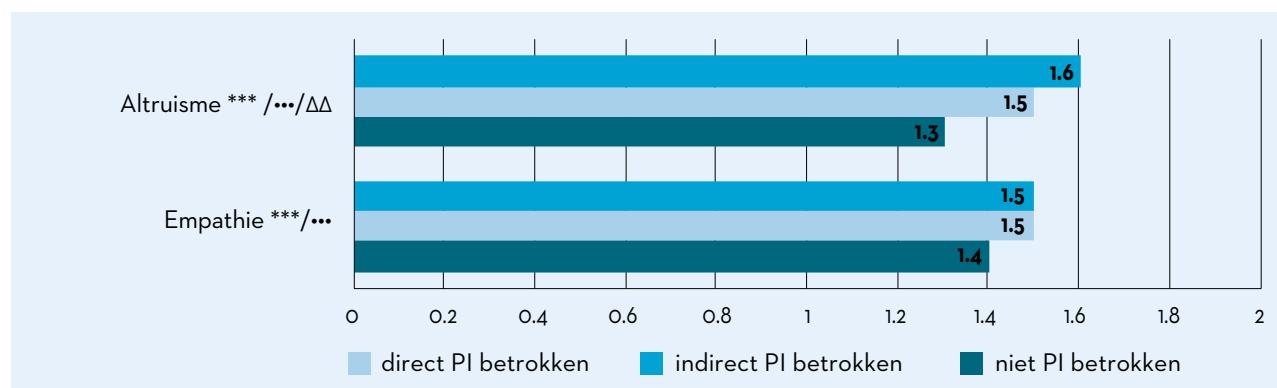
Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

⁶ De gepresenteerde getallen zijn ongewogen; de percentages zijn herwogen op geslacht, leeftijd, regio, opleiding en gezinsgrootte.

Persoonskenmerken

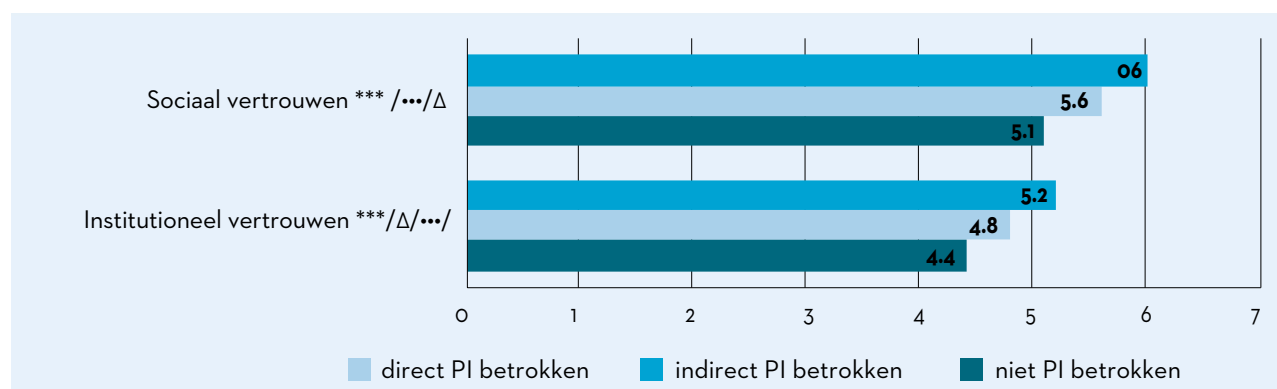
Eerdere onderzoeken (Carabain et al., 2012a; Boonstoppel & Van Elfrinkhof, 2013) tonen aan dat verschillende persoonskenmerken een belangrijke rol spelen in de mate van mondiaal burgerschap. Hierbij gaat het om altruïsme, empathie, vertrouwen, het kennisniveau en de mate van intercultureel contact dat iemand heeft.⁷ De vraag is nu wat een PI-betrokkene kenmerkt als het gaat om deze specifieke persoonskenmerken en of er verschillen tussen de diverse groepen zijn.

Significantie: $p < 0,1$ (* / • / Δ), $p < 0,5$ (** / •• / ΔΔ), $p < 0,01$ (***) / ••• / ΔΔΔ

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 1A. Persoonskenmerken altruïsme en empathie

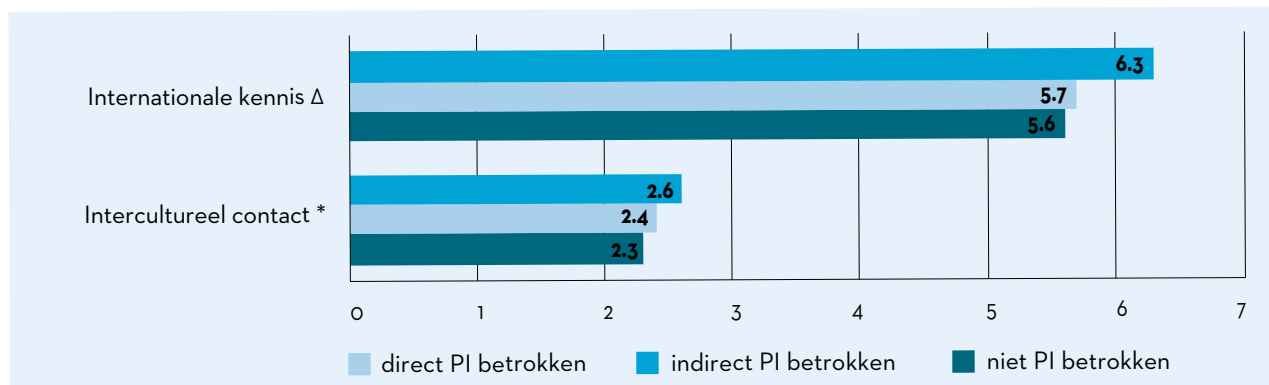

Significantie: $p < 0,1$ (* / • / Δ), $p < 0,5$ (** / •• / ΔΔ), $p < 0,01$ (***) / ••• / ΔΔΔ

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 1B. Persoonskenmerk vertrouwen

⁷ De schalen van de variabelen zijn als volgt: empathie en altruïsme (0-2), sociaal en institutioneel vertrouwen (0-10), internationale kennis (0-9) en intercultureel contact (0-6). Deze persoonskenmerken zijn gemeten aan de hand van een aantal stellingen. Deze stellingen zijn vervolgens samengevoegd tot de genoemde variabelen.

Significantie: $p < 0,1$ (*/*/ Δ), $p < 0,5$ (**/••/ $\Delta\Delta$), $p < 0,01$ (***/•••/ $\Delta\Delta\Delta$)

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

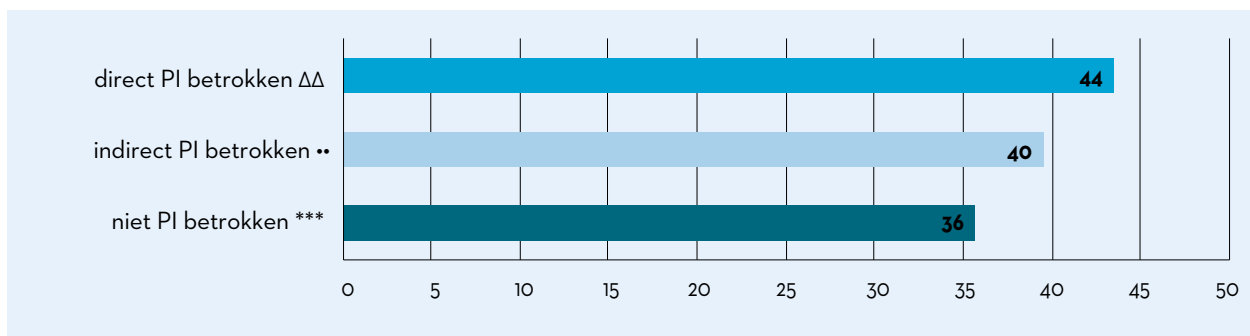
Figuur 1C. Persoonskenmerken kennis en intercultureel contact

De figuren 1A, 1B en 1C laten duidelijk zien dat wel en niet PI-betrokkenen op bijna alle persoonskenmerken van elkaar verschillen. Alleen als het gaat om internationale kennis zijn de scores vergelijkbaar. PI-betrokkenen zijn dus meer altruïstisch, hebben meer empathie en sociaal en institutioneel vertrouwen en hebben ook meer interculturele contacten. Tegelijk: ook direct en indirect betrokkenen verschillen op specifieke items van elkaar. Zo hebben direct betrokkenen duidelijk meer kennis van wereldproblemen, maar zijn ze ook altruïstischer en hebben meer sociaal en institutioneel vertrouwen dan indirect betrokkenen.

HOOFDSTUK 2

EEN MONDIALE BURGER

Om maar met de deur in huis te vallen: direct betrokkenen scoren hoger op de MB-index dan indirect betrokkenen, terwijl die laatsten weer hoger scoren dan niet betrokkenen (zie Figuur 2). Daarmee is feitelijk de belangrijkste veronderstelling van dit onderzoek bevestigd. De mate waarin iemand is betrokken bij een PI lijkt van positieve invloed te zijn op hun duurzaam gedrag.

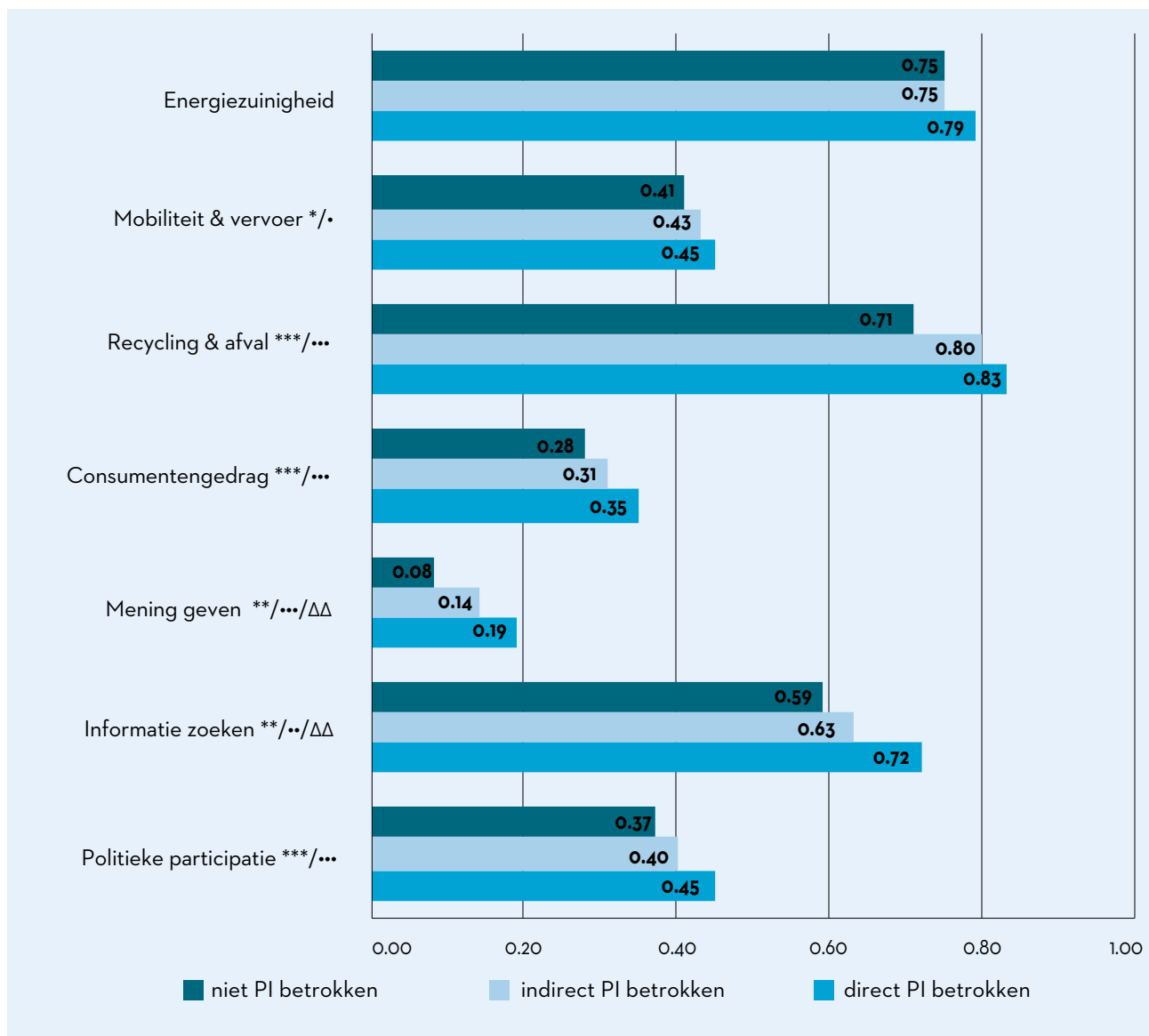
Significantie: $p < 0,1$ (* / • / Δ), $p < 0,5$ (** / •• / ΔΔ), $p < 0,01$ (***/••• / ΔΔΔ)

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 2. Mondiaal Burgerschap-Index (gemiddelde scores, gewogen resultaten)

Mondiaal burgerschap deelterreinen

Zoals in de inleiding aangegeven vormen zeven dimensies tezamen de MB-index. Het blijkt dat (direct en indirect) PI-betrokkenen op zes van de zeven categorieën hoger scoren dan niet betrokkenen (Figuur 3). Alleen op het gebied van energiezuinigheid gedragen de groepen zich vergelijkbaar. Op alle andere dimensies (mobiliteit, recycling, consumentengedrag, mening geven en informatie zoeken en politieke participatie) scoren PI-betrokkenen duidelijker hoger dan niet PI-betrokkenen. De verschillen tussen direct en indirect PI-betrokkenen zijn beperkt tot twee terreinen: direct betrokkenen zijn actiever dan indirect betrokkenen in het zoeken van informatie over mondiale vraagstukken en geven daar ook vaker hun mening over.

Significantie: $p < 0,1$ (*/*/Δ), $p < 0,5$ (**/••/ΔΔ), $p < 0,01$ (***/•••/ΔΔΔ)

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

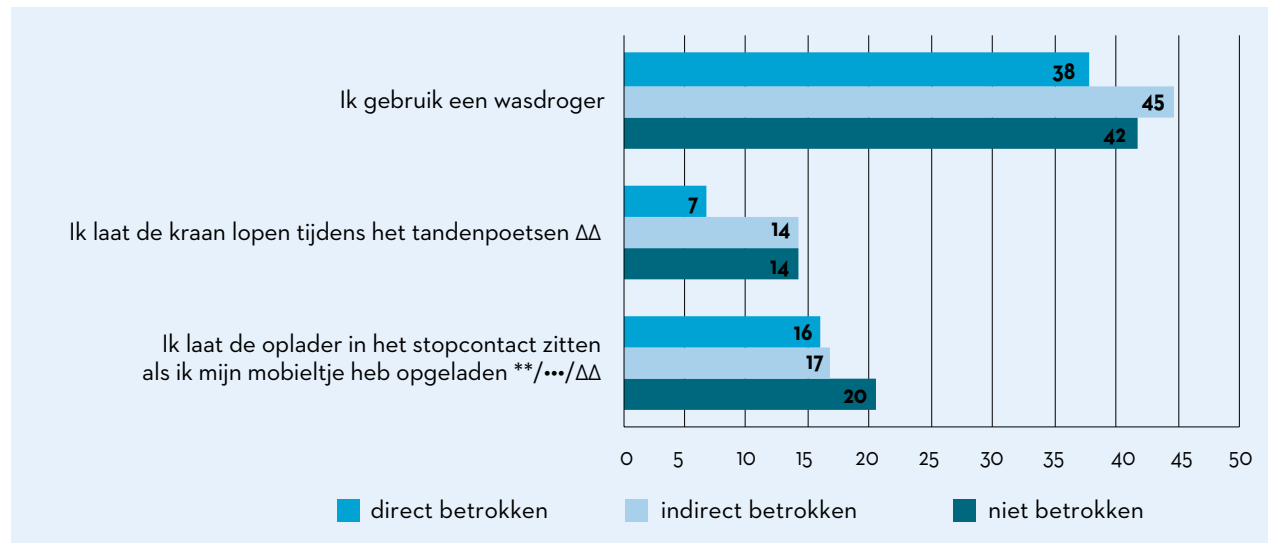
Figuur 3. Mondiaal burgerschap deelterreinen (gemiddelde scores, gewogen resultaten)

Elk deelterrein bestaat tegelijk uit verschillende specifieke gedragingen. Hieronder gaan we dan ook op elk deelterrein nader in om te bepalen waar de verschillen tussen de drie groepen nu precies in zitten.

Zuinig omgaan met energie en water

In haar rapport over de Nederlandse bevolking als geheel constateerde NCDO (Boonstoppel & Van Elfrinkhof, 2013: 14) dat ‘Nederlanders [...] redelijk zuinig om [gaan] met water en energie’. Hiervoor bleek dat er over het algemeen geen verschillen zijn in de omgang met energie tussen Nederlanders die direct, indirect of helemaal niet betrokken zijn bij een PI. Er zijn echter wel enkele

verschillen tussen de drie groepen in specifieke gedragingen rondom energie (Figuur 2). Nederlanders die niet betrokken zijn bij een PI laten bijvoorbeeld veel vaker hun oplader in het stopcontact zitten wanneer de mobiel al opgeladen is dan Nederlanders die wel bij een PI betrokken zijn. Tegelijk doen indirect betrokkenen dat weer vaker dan direct betrokkenen. Daarnaast verschillen direct en indirect betrokkenen van elkaar wat betreft het laten lopen van de kraan tijdens het tandenpoetsen. Indirect betrokkenen doen dat significant vaker dan direct betrokkenen.

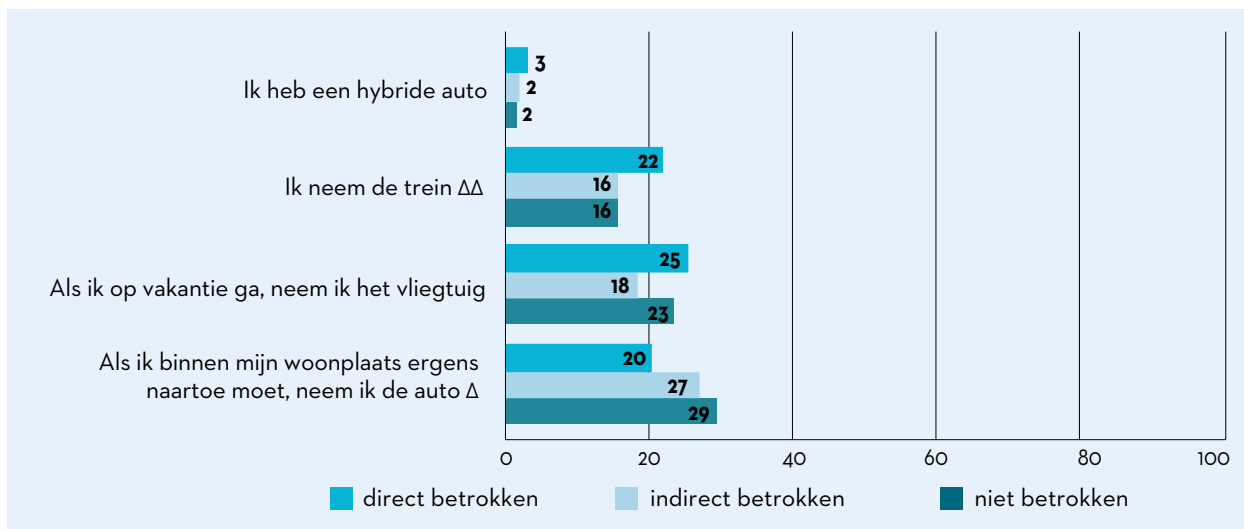
Significantie: $p < 0,1$ ($*/\bullet/\Delta$), $p < 0,5$ ($**/\bullet\bullet/\Delta\Delta$), $p < 0,01$ ($***/\bullet\bullet\bullet/\Delta\Delta\Delta$)

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 4. Energiezuinigheid (% vaak en % (bijna) altijd, gewogen resultaten)

Mobiliteit & vervoer

Als het gaat om mobiliteit gedragen direct, indirect en niet bij PI betrokken Nederlanders zich op twee gebieden verschillend van elkaar. De direct betrokkenen gedragen zich iets milieubewuster. Zij reizen namelijk meer met de trein en laten vaker de auto staan voor korte afstanden.

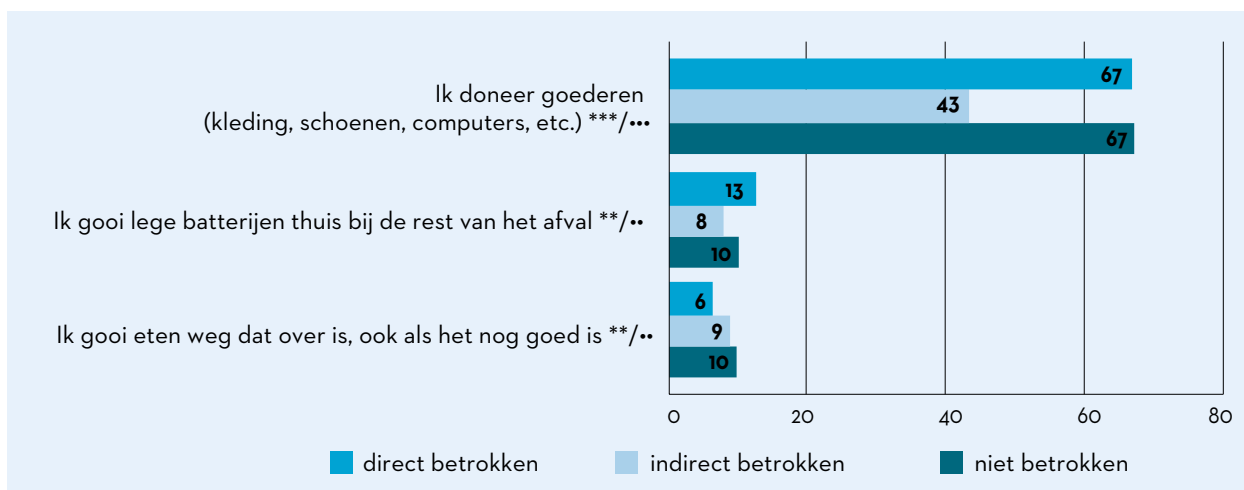
Significantie: $p < 0,1$ (*/*/ Δ), $p < 0,5$ (**/*•/ $\Delta\Delta$), $p < 0,01$ (***/•••/ $\Delta\Delta\Delta$)

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 5. Mobiliteit & vervoer (% vaak en % (bijna) altijd of % eens, gewogen resultaten)

Recycling en omgang met afval

Op alle drie de stellingen die over recycling en omgang met afval gaan, scoren wel en niet PI-betrokkenen verschillend van elkaar. Het blijkt dat PI-betrokkenen minder vaak eten weg gooien dat nog goed is en vaker kleding, schoenen, etcetera doneren aan een goed doel. Tegelijk scheiden PI-betrokkenen minder vaak lege batterijen van de rest van het afval. Op deze gedraging scoren niet PI-betrokkenen dus duidelijk beter.

Significantie: $p < 0,1$ (*/*/ Δ), $p < 0,5$ (**/*•/ $\Delta\Delta$), $p < 0,01$ (***/•••/ $\Delta\Delta\Delta$)

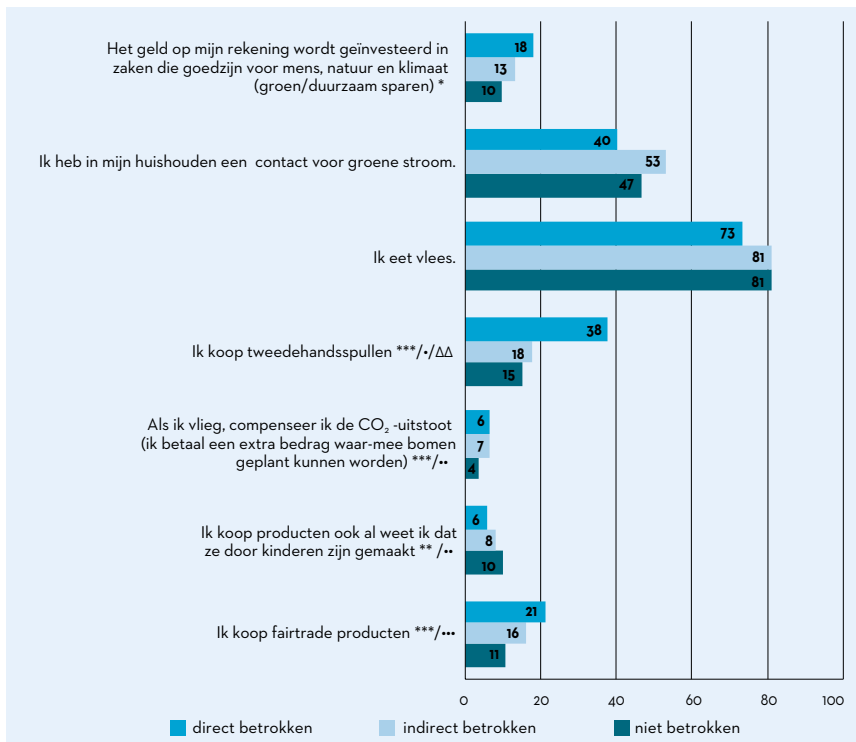
Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 6. Recycling (% vaak en % (bijna) altijd, gewogen resultaten)

Consumentengedrag

Hoe gedragen wel en niet PI betrokken Nederlanders zich als consument?

PI-betrokkenen gedragen zich duidelijk meer als duurzame consument dan niet PI-betrokkenen. Zij kopen veel vaker fair trade en tweedehands producten, compenseren vaker de CO₂ uitstoot van hun vlieguren, kopen bijna nooit producten wanneer ze weten dat die door kinderen zijn gemaakt, en hebben hun spaargeld op een bank die dat duurzaam beheert. Wanneer we de groepen direct en indirect betrokkenen vergelijken, wijken zij slechts op één gedraging van elkaar af: de indirect betrokkenen kopen minder vaak tweedehands spullen (indirect betrokken: 18% en direct betrokken: 38%). Zij doen dit echter nog wel vaker dan de niet PI betrokken Nederlander (15%).

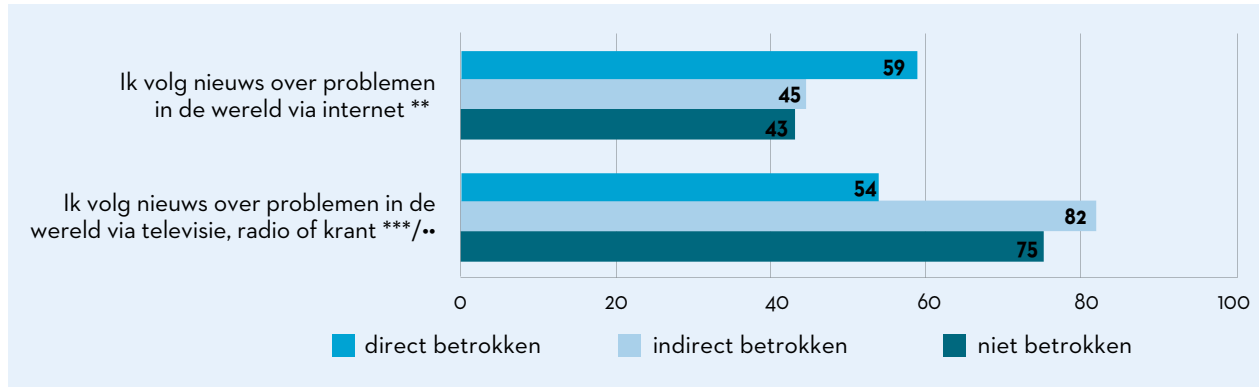
Significantie: $p < 0,1$ (*/*/ Δ), $p < 0,5$ (**/*/ $\Delta\Delta$), $p < 0,01$ (***/**/ $\Delta\Delta\Delta$)

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 7. Consumentengedrag (% vaak en % (bijna) altijd of % eens, gewogen resultaten)

Informatie zoeken over mondiale vraagstukken

Het merendeel van de Nederlanders volgt nieuws over problemen in het buiten-

land via televisie, krant of radio (74,1%). PI-betrokkenen zijn hier wel actiever in dan niet PI-betrokkenen. Binnen de groep PI-betrokkenen is er een verschil met betrekking tot het medium dat wordt gebruikt: direct betrokkenen volgen vaker nieuws via internet dan de indirect betrokkenen.

Significantie: $p < 0,1$ (*/*/ Δ), $p < 0,5$ (**/*/ $\Delta\Delta$), $p < 0,01$ (***/**/ $\Delta\Delta\Delta$)

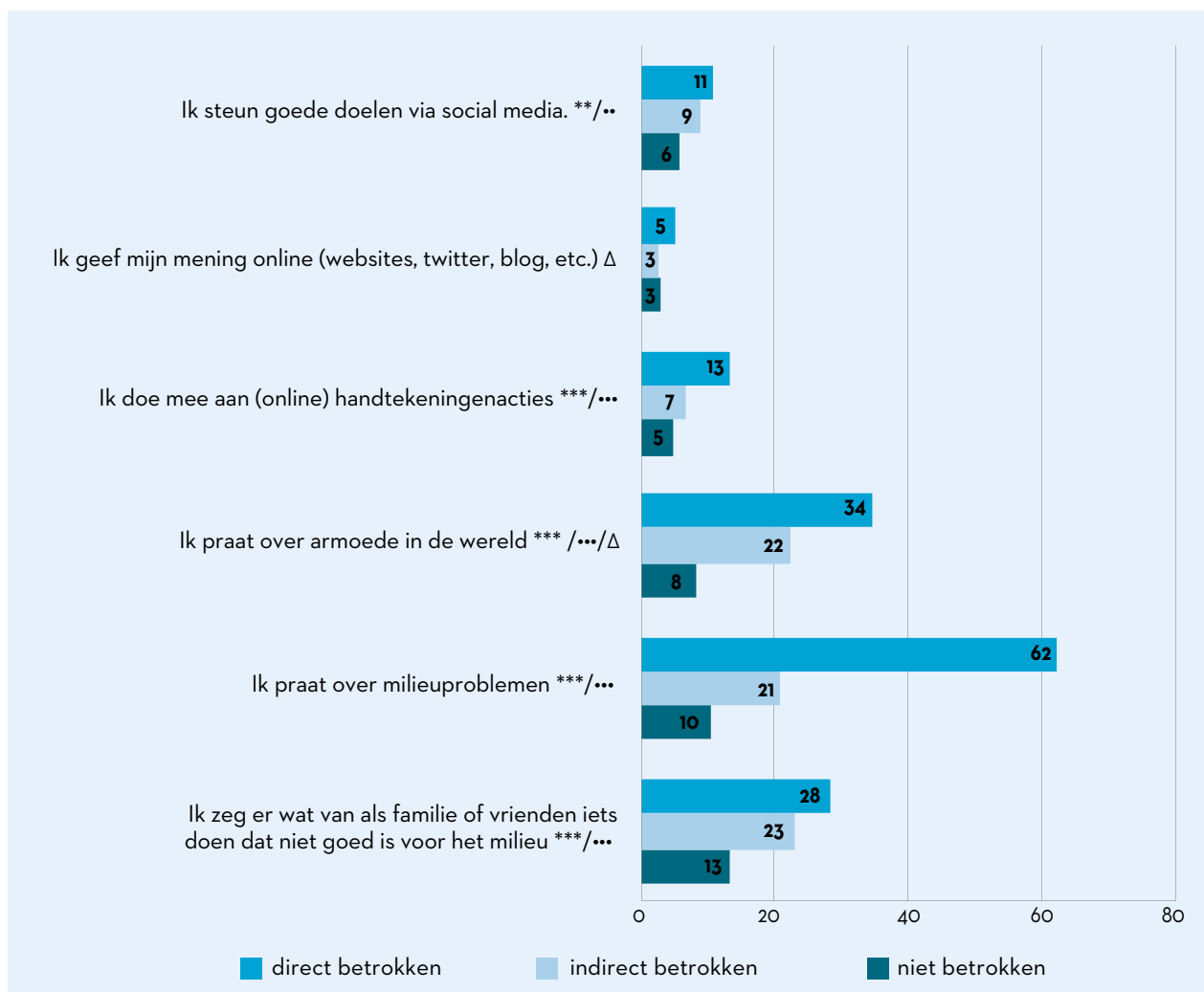
Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 8. Informatie zoeken (% vaak en % (bijna) altijd, gewogen resultaten)

Mening geven over mondiale vraagstukken

Het volgende gedragskenmerk van mondiaal burgerschap betreft het geven van een mening over mondiale vraagstukken. Belangrijk is dat de onderscheiden groepen Nederlanders zich heel verschillend op dit gebied gedragen (Figuur 9). Niet PI-betrokkenen spreken hun familie of vrienden er nauwelijks op aan wanneer zij iets doen dat niet goed is voor het milieu (slechts 13% doet dit). PI-betrokkenen (zowel direct als indirect) gaven vaker aan dat zij dit wel doen (respectievelijk 28% en 23%). Niet geheel onverwacht zijn ook milieuproblemen en armoede in de wereld vaker gespreksonderwerp voor PI-betrokkenen. Ook zijn zij actiever als het gaat om handtekeningacties en steunen zij vaker goede doelen via social media. Tussen direct en indirect betrokkenen zijn er beduidend

minder verschillen: direct betrokkenen praten vaker over armoede en milieuproblemen in deze wereld en uiten zich ook vaker online.

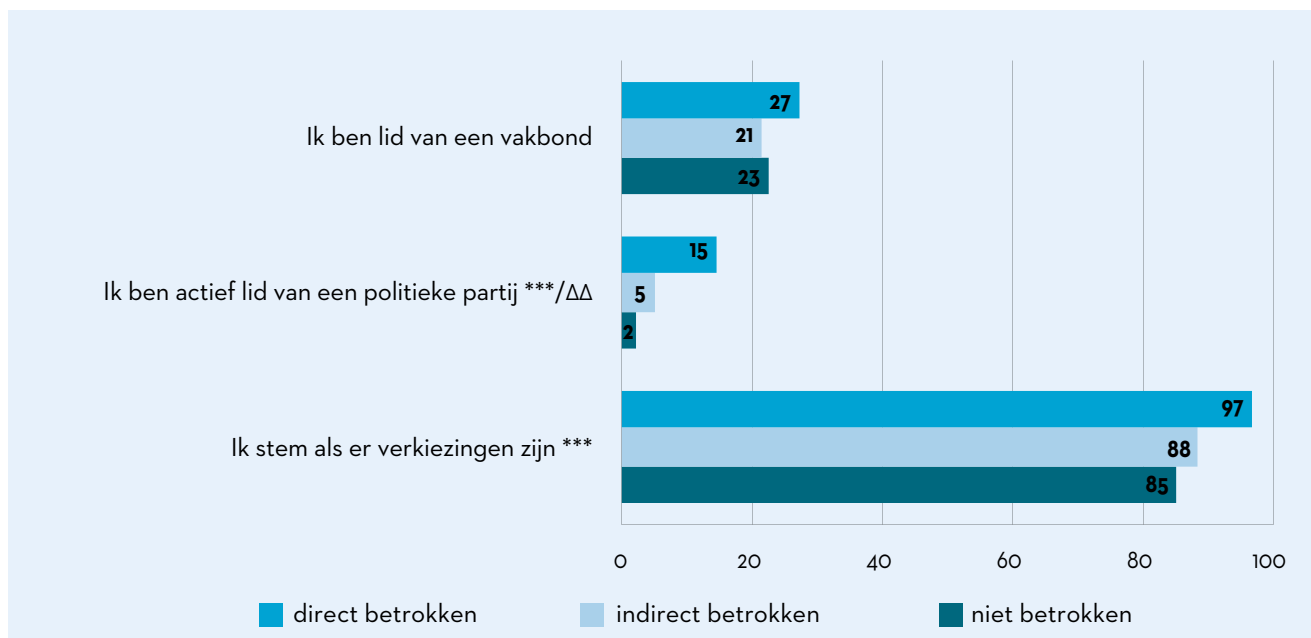
Significantie: $p < 0,1$ (* / • / Δ), $p < 0,5$ (** / •• / ΔΔ), $p < 0,01$ (**• / ••• / ΔΔΔ)

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 9. Mening geven (% vaak en % (bijna) altijd, gewogen resultaten)

Politieke participatie

Tot slot kijken we naar politieke participatie. Meer specifiek: stemgedrag bij verkiezingen, het actief lid zijn van een politieke partij en lidmaatschap van een vakbond. Verschillen zijn er op stemgedrag en lidmaatschap van een politieke partij. Zo stemmen PI-betrokkenen vaker dan niet PI-betrokkenen. Binnen de groep PI-betrokkenen bestaan verschillen in gedrag tussen lidmaatschap van

een politieke partij: direct PI-betrokkenen zijn vaker actief lid.

Significantie: $p < 0,1$ (*/*/ Δ), $p < 0,5$ (**/••/ $\Delta\Delta$), $p < 0,01$ (***/•••/ $\Delta\Delta\Delta$)

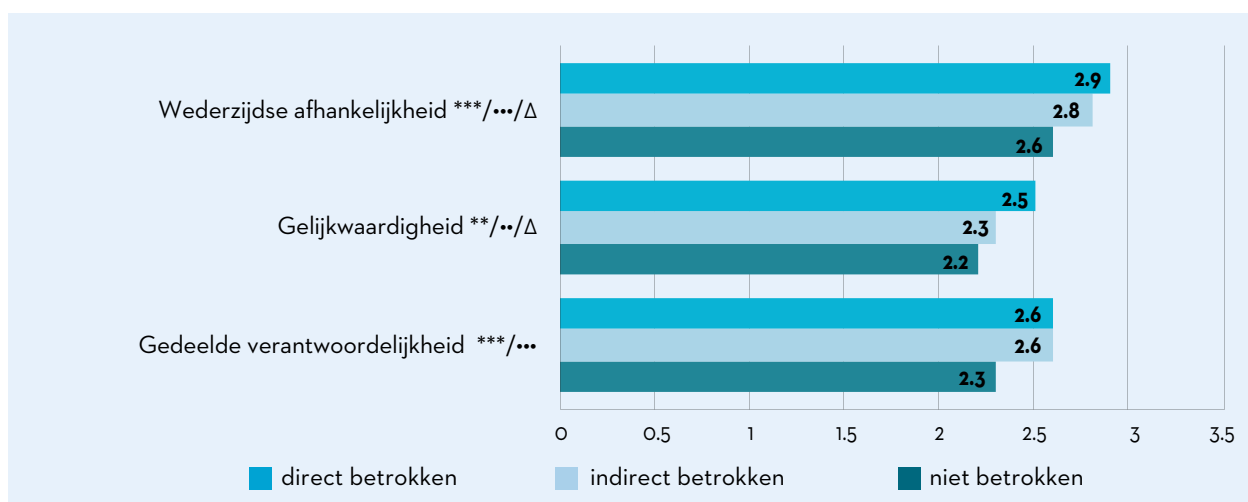
Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 10. Politieke participatie (% vaak en % (bijna) altijd of % eens, gewogen resultaten)

HOOFDSTUK 3

VERANTWOORDELIJKHEID, AFHANKELIJKHEID EN GELIJKWAARDIGHEID

Eerder bleek dat de mate waarin iemand is betrokken bij een PI van positieve invloed lijkt op hun mondiaal burgerschap. Om daar echter meer zekerheid over te krijgen zullen ook andere mogelijke verklaringen voor de gevonden verschillen moeten worden geanalyseerd, te beginnen bij de drie principes die worden verondersteld samen te hangen met mondiaal burgerschap: (1) gelijkwaardigheid van mensen, (2) het besef van wederzijdse afhankelijkheid en (3) het nemen van gedeelde verantwoordelijkheid voor het oplossen van mondiale vraagstukken. De MB-onderzoeken uit 2012 en 2013 (Carabain et al., 2012a; Boonstoppel & Van Elfrinkhof, 2013) laten inderdaad een positief verband zien tussen deze principes en mondiaal burgerschap: mensen die deze principes meer aanhangen scoren ook hoger op mondiaal burgerschap.

Significantie: $p < 0,1$ (*/*/Δ), $p < 0,5$ (**/**/ΔΔ), $p < 0,01$ (***/***/ΔΔΔ)

Legenda: * = verschil tussen wel en niet betrokkenen; • = verschil tussen indirect betrokkenen en niet betrokkenen; Δ = verschil tussen direct en indirect betrokkenen. Hoe meer tekens hoe sterker het verschil.

Figuur 11. Drie principes (gemiddelde scores, schaal 0-4, gewogen resultaten)

De vraag is dan ook of de drie hier onderscheiden groepen ook verschillen in het aanhangen van de drie principes. PI betrokken Nederlanders onderschrijven meer dan niet PI-betrokkenen de principes van wederzijdse afhankelijkheid, van gelijkwaardigheid van mensen en van een gedeelde verantwoordelijkheid voor het oplossen van mondiale vraagstukken (Figuur 11). Tegelijk zien we dat ook direct en indirect betrokkenen van elkaar verschillen op twee van de drie principes. Hoe meer iemand betrokken is bij een PI, des te meer waarde hecht deze persoon aan wederzijdse afhankelijkheid en gelijkwaardigheid van mensen.

HOOFDSTUK 4

PRINCIPES, PI-BETROKKENHEID EN MONDIAAL BURGERSCHAP

In de vorige hoofdstukken is weergegeven in hoeverre bij een PI betrokken Nederlandse burgers zich als mondiaal burger gedragen. Ook is beschreven in hoeverre zij de principes van gelijkwaardigheid van mensen, wederzijdse afhankelijkheid en gedeelde verantwoordelijkheid voor het oplossen van mondiale vraagstukken aanhangen. In dit hoofdstuk wordt gekeken welke aspecten een rol spelen in de mate waarin Nederlanders zich gedragen als mondiaal burger. Centraal staat hier dan ook de zoektocht naar mogelijke verklaringen voor de gevonden verschillen in mondiaal burgerschap tussen de drie groepen van direct, indirect en niet betrokkenen. Is hun score op mondiaal burgerschap inderdaad te verklaren uit het feit dat zij betrokken zijn bij een PI? En welke rol spelen de met mondiaal burgerschap verbonden principes daarin? Wat is de invloed van PI-betrokkenheid wanneer specifieke persoonskenmerken als leeftijd en opleiding, kennis en altruïstisme in beschouwing worden genomen? Het is belangrijk te benadrukken dat in de zoektocht naar verklaringen voor mondiaal burgerschap uitsluitend naar de samenhang wordt gekeken tussen bijvoorbeeld het al dan niet actief zijn binnen een PI en mondiaal burgerschap (in casu het gedrag op de zeven hier onderscheiden velden). Of deze samenhang ook causaal is in de zin dat PI-betrokkenheid leidt tot meer mondiaal burgerschapsgedrag blijft onduidelijk. Theoretisch is het dus mogelijk dat de relatie andersom werkt en dat mensen die meer gedrag vertonen eerder geneigd zijn zich bij een PI aan te sluiten of er zelfs een op te zetten.

Drie analyses

We voeren de volgende analyses uit. Allereerst bekijken we de drie principes in relatie tot mondiaal burgerschap (Model A, Tabel 2). Dit model laat zien wat de rol is van de drie principes in de mate van iemands' mondiaal

burgerschap. In een tweede analyse (Model B, Tabel 2) voegen we aan die principes de betrokkenheid bij een PI toe. Op deze manier kan gekeken worden wat de rol van de principes en van PI-betrokkenheid is in de mate van iemands' mondiaal burgerschap. Tot slot vormt de laatste situatie (Model C, Tabel 2) het volledige model waarin zowel de drie principes, de PI-betrokkenheid als persoonskenmerken in relatie tot mondiaal burgerschap zijn meegenomen. Het gaat hierbij om de volgende persoonskenmerken: opleiding, geslacht, leeftijd en kerkgang, kennis, interculturele contacten, altruïsme, empathie, sociaal en institutioneel vertrouwen. Op deze manier wordt zichtbaar gemaakt welke factoren een rol spelen in de verklaring van de gevonden verschillen in mondiaal burgerschap. Daarnaast is te zien hoe de variabelen zich onderling tot elkaar verhouden (zie Bijlage 5 voor een volledig overzicht van de regressies).

Tabel 2

	Mondiaal burgerschap	Model A	Model B	Model C
		Bèta ⁸	Bèta	Bèta
Principes	Afhankelijkheid	2.6***	2.8***	1.7*
	Gelijkwaardigheid	2.2***	2.2***	2.2***
	Verantwoordelijkheid	3.3***	2.6***	1.1
Betrokkenheid	Directe betrokkenheid		5.4***	3.7**
	Indirecte betrokkenheid		2.2***	0.9
Persoonskenmerken	Opleiding			-0.3
	Geslacht			-0.1
	Leeftijd			0.1***
	Kerkgang			0.3
	Kennis			0.4*
	Intercultureel contact			0.8*
	Altruïsme			7.1***
	Empathie			-0.1
	Sociaal vertrouwen			-0.1
	Institutioneel vertrouwen			-0.2
		Verklaard (Adjusted R2)⁹	15%	16,9%

Model A + B: de rol van de principes en PI-betrokkenheid

Carabain et al. (2012) starten hun zoektocht naar verklaringen voor mondiaal burgerschap met een model waarin uitsluitend de drie principes zijn opgenomen. Indien we die principes ook hier in een model meenemen (model A) dan laat Tabel 2 zien dat de drie principes tezamen 15 procent van de variantie verklaren in mondiaal burgerschap. Dat wil zeggen: 15 procent van de gevonden verschillen in mondiaal burgerschap worden verklaard door de mate waarin de principes onderschreven worden. Er is een duidelijk positieve relatie: de mate waarin iemand de principes van wederzijdse afhankelijkheid, gelijkwaardigheid van mensen en gedeelde verantwoordelijkheid aanhangt, is belangrijk voor de mate van mondiaal burgerschap.

De veronderstelling hier is dat ook PI-betrokkenheid een positieve invloed heeft op mondiaal burgerschap: hoe meer betrokken iemand is bij een particulier initiatief, hoe meer mondiaal burgerschapsgedrag deze vertoont. Model B in Tabel 2 laat zien dat er inderdaad een duidelijk positieve relatie tussen PI-betrokkenheid en mondiaal burgerschap is. Hoe meer iemand bij een PI betrokken is, hoe hoger de kans op meer MB-gedrag. Het effect van betrokkenheid is het sterkst, wanneer iemand op een directe manier betrokken is bij een PI.

Model B laat ook zien dat de unieke effecten van de drie principes overeind blijven na toevoeging van PI-betrokkenheid: er is nog steeds een positieve relatie tussen het aanhangen van de drie principes en mondiaal burgerschapsgedrag. De unieke effecten van deze principes nemen echter wel in kracht af vanwege een relatie tussen PI-betrokkenheid en het aanhangen van de drie principes. We hebben al eerder gezien (Figuur 11, pagina 25) dat PI-betrokkenen deze principes hoog in het vaandel hebben staan. Het effect van PI-betrokkenheid op mondiaal burgerschap kan dus voor een groot deel worden verklaard doordat een PI-betrokkene nu eenmaal meer de principes van afhankelijkheid en gedeelde verantwoordelijkheid onderschrijft. Het effect van wederzijdse afhankelijkheid wordt juist sterker na toevoeging van betrokkenheid. Dit zou kunnen betekenen dat hoe meer men dit principe onderschrijft, hoe meer men betrokken is bij een PI.

⁸ Deze zogenaamde Bèta (richtingscoëfficiënt) laat zien wat de positieve of negatieve (-) invloed op mondiaal burgerschap is wanneer de betreffende variabele toeneemt. Bijvoorbeeld: als iemand meer het principe van afhankelijkheid aanhangt (+1), betekent dit dat de mate van mondiaal burgerschap met 2,6 toeneemt.

⁹ Deze percentages (verklaarde variantie) geven weer hoeveel de in het model opgenomen variabelen verklaren in de mate van iemands' mondiaal burgerschapsgedrag.

Na toevoeging van PI-betrokkenheid aan de drie principes (zie model B) neemt de verklaarde variantie ten opzichte van de drie principes (zie model A) maar minimaal toe: van 15 procent naar 16,9 procent. Dus de drie principes en PI-betrokkenheid samen verklaren een kleine 17 procent van de mate van mondiaal burgerschap dat iemand vertoont. De kleine toename (van 15% naar 16,9%) betekent dat betrokkenheid bij een PI niet heel veel meer verklaart in iemands' mondiaal burgerschapsgedrag.

Model C: een volledig model

Vervolgens breiden we de zoektocht naar verklaringen voor het gevonden mondiaal burgerschapsgedrag uit door ook persoonskenmerken mee te nemen: zie model C in Tabel 2. Het blijkt dat zowel leeftijd, kennis, interculturele contacten als altruïsme een positieve relatie met mondiaal burgerschap vertonen. Er treden enkele veranderingen op in de effecten van betrokkenheid en de drie principes ten opzichte van de modellen A en B. Zo kunnen we zien dat het effect van directe betrokkenheid afneemt (naar 3,7) maar nog steeds significant aanwezig is. Dit betekent dat er ook een relatie is tussen de persoonskenmerken en PI-betrokkenheid en mondiaal burgerschap. We hebben eerder kunnen zien dat hoe meer iemand betrokken is bij een PI, hoe hoger de gemiddelde leeftijd, hoe meer kennis van internationale issues, hoe meer interculturele contacten en hoe hoger de score op altruïsme. Op basis van Model C en de verschillen in persoonskenmerken (Tabel 1 en Figuren 1A t/m C) zien we dus dat deze persoonskenmerken een deel van de verschillen in mondiaal burgerschap verklaren. PI-betrokkenen vertonen óók meer mondiaal burgerschapsgedrag omdat ze een positieve relatie hebben met deze variabelen. Met andere woorden: direct PI-betrokkenen vertonen niet alleen meer gedrag omdat zij bij een PI betrokken zijn, maar ook omdat zij de principes van wederzijdse afhankelijkheid en gelijkwaardigheid van mensen meer aanhangen, omdat ze altruïstischer zijn, een hogere leeftijd hebben, meer internationale kennis en meer interculturele contacten hebben.

Waar in de voorgaande modellen indirecte betrokkenheid een positief effect had op mondiaal burgerschap, valt dat effect in het volledige model helemaal weg. Het feit dat mensen die indirect betrokken zijn bij een PI hoger scoren op mondiaal burgerschap heeft hier dus niets meer te maken met het feit dat zij indirect betrokken zijn bij een PI. Dat indirect PI-betrokkenen hoger op mondiaal burgerschap scoren dan niet PI-betrokkenen komt doordat zij de

principes meer aanhangen (en dan vooral het principe van gelijkwaardigheid), dat zij ouder zijn, altruïsme hoog achten en meer internationale kennis en interculturele contacten.

We zien dat de effecten van de principes op mondiaal burgerschap ook afnemen na toevoeging van deze controlevariabelen. Opvallend is dat het principe van gedeelde verantwoordelijkheid zelfs volledig helemaal weg valt. Het eerder gevonden verband blijkt indirect en gaat via de verschillende factoren die hier opgenomen zijn. Er is dus een samenhang tussen de principes, leeftijd, altruïsme, kennis en interculturele contacten. Mensen die hoger scoren op altruïsme, meer kennis van internationale issues hebben, meer interculturele contacten onderhouden en een hogere leeftijd hebben, hangen blijkbaar deze principes meer aan waardoor zij meer gedrag gaan vertonen.

Wat verandert er in de verklaring van mondiaal burgerschap in het volledige model? Het blijkt uit de tabel dat de rol van de persoonskenmerken belangrijk zijn voor de mate van mondiaal burgerschap. De verklaarde variantie van de principes, betrokkenheid persoonskenmerken tezamen is: 23,5 procent. Dit is een forse toename ten aanzien van de 16,9 procent van model B waar alleen de invloed van principes en betrokkenheid was meegenomen.

HOOFDSTUK 5

CONCLUSIE

Een kleine vier procent van de Nederlanders van 18 jaar en ouder is direct betrokken bij een particulier initiatief (PI). Zij zijn actief als oprichter, bestuurslid of algemeen vrijwilliger. Daarnaast is bijna dertig procent donateur van zo'n initiatief. Zij zijn indirect betrokken door het doneren van geld of goederen aan het goede doel dat PI heet. Deze actieve Nederlanders en donateurs zijn hoger opgeleid dan niet PI-betrokkenen, hebben een hoger jaarinkomen en gemiddeld grotere gezinnen. Daarnaast zijn PI-betrokkenen altruïstischer, meer empatisch, hebben zij meer vertrouwen en hebben zij vaker interculturele contacten. Dit laatste is ook niet verwonderlijk aangezien een particulier initiatief voornamelijk actief is met projecten in ontwikkelingslanden. Wanneer de groepen direct en indirect betrokkenen met elkaar worden vergeleken zijn er enkele verschillen. Naast dat de actief PI-betrokkenen duidelijk meer kennis hebben van internationale wereldproblemen, zijn ze altruïstischer en scoren zij hoger op sociaal en institutioneel vertrouwen.

Nederlanders die betrokken zijn bij een PI scoren op twee van de negen dimensies van mondiaal burgerschap sowieso hoger: zij zijn actief als vrijwilliger en donateur van een goed doel. Dit onderzoek laat zien dat zij ook op andere dimensies van mondiaal burgerschap hoger scoren. Alleen gedrag met betrekking tot energiezuinigheid is vergelijkbaar tussen de diverse groepen. PI-betrokkenen scoren duidelijk beter als het gaat om mobiliteit, recycling en consumentengedrag. Zo gooien zij bijvoorbeeld minder vaak voedsel weg dat nog goed is en doneren zij veel vaker goederen als kleding, schoenen en computers. Een uitzondering is echter hun omgang met lege batterijen. Zij gooien deze vaker bij het 'gewone' afval dan niet PI-betrokkenen. Wel kopen PI-betrokkenen vaak fair trade en tweedehands producten; planten ze vaker bomen om hun vliegreizen te compenseren; kopen ze bijna nooit producten wanneer ze weten dat die door kinderen zijn gemaakt; en kiezen ze een bank die hun spaargeld duurzaam investeert. PI-betrokkenen geven ook vaker hun mening over internationale issues als milieuproblemen en armoede en laten zich daar goed over informeren. Daarnaast zijn zij actiever op politiek gebied:

ze zijn vaker lid van een politieke partij dan niet PI-betrokkenen. Ook zijn er verschillen tussen direct betrokkenen en donateurs van PI: de eerste groep is duidelijk actiever in het zoeken van informatie over mondiale vraagstukken en zij geven daar ook vaker hun mening over.

Samengevat tot de index mondiaal burgerschap blijkt dat waar de niet PI betrokken Nederlander een score van 36 heeft op die index, de PI-betrokkene met veertig duidelijk hoger scoort. Direct en indirect PI-betrokkenen vertonen ook verschillen in mondiaal burgerschapsgedrag. De actief betrokkenen vertonen hier met een MB-score van 44 het hoogste mondiaal burgerschaps-gedrag. De indirect betrokkenen, de donateurs, hebben een score van veertig en gedragen zich daarmee iets minder als mondiaal burger maar nog steeds een stuk meer dan de 'gewone' Nederlandse burger. Het idee dat zowel het gedrag 'daar' als het gedrag 'hier' van belang is voor ontwikkeling leidt tot de veronderstelling dat mensen die (direct of indirect) betrokken zijn bij een PI (en dus per definitie 'daar' gedrag vertonen) ook 'hier' gedrag vertonen. Op basis van de huidige data kan deze veronderstelling worden bevestigd.

Hoe komt het nu dat PI-betrokkenen zich meer als mondiale burger gedragen? Er zijn hiervoor diverse verklaringen. We hebben gezien dat er een zeer positieve invloed uitgaat van de drie principes gedeelde verantwoordelijkheid, wederzijdse afhankelijkheid en gelijkwaardigheid van mensen. Deze principes zijn voor een groot gedeelte verklarend voor de mate van mondiaal burgerschap. Daarnaast blijkt dat hoe meer kennis iemand heeft van internationale issues, hoe meer interculturele contacten, hoe ouder iemand wordt en hoe meer altruïstisch, hoe hoger deze persoon op mondiaal burgerschap scoort. Er is aangetoond dat PI-betrokkenen de drie principes van harte onderschrijven, dat zij altruïsme hoog in het vaandel hebben staan, dat zij ouder zijn en meer kennis hebben van internationale issues. Het feit dat PI-betrokkkenen zich meer als mondiaal burger gedragen, komt dus voor een groot gedeelte omdat zij op de zojuist genoemde factoren hoger scoren dan niet PI-betrokkenen.

Naast deze belangrijke factoren die bepalend zijn voor mondiaal burgerschap speelt PI-betrokkenheid zélf ook een rol. In alle toetsingen is en blijft er een positief en uniek verband tussen PI-betrokkenheid en mondiaal burgerschap. Het mag daarom op basis van de huidige data hier worden aangenomen dat PI-betrokkenen ook hoger scoren op mondiaal burgerschap omdat zij bij een PI betrokken zijn. Belangrijk om op te merken is dat er onderscheid gemaakt moet worden tussen directe en indirecte betrokkenheid. Het effect van betrokkenheid

op mondiaal burgerschapsgedrag is er alleen bij directe betrokkenheid bij een PI. Er is wel degelijk aangetoond dat indirect PI-betrokkenen hoger scoren op mondiaal burgerschap scoren dan niet PI-betrokkenen. Het feit dat zij indirect betrokken zijn bij een PI vormt echter géén verklaring voor het feit dat zij meer MB-gedrag vertonen dan niet PI-betrokkenen.¹⁰ Het is op basis van de onderliggende studie niet mogelijk aan te geven of dat het verband tussen PI-betrokkenheid en mondiaal burgerschap ook andersom is: dat iemand bij een PI betrokken is vanwege meer mondiaal burgerschap.

Interessant is nu de vervolgvraag: wat maakt dat PI-betrokkenen ander MB-gedrag vertonen dan indirect of niet betrokkenen? Hoe interessant deze vraag ook is, met de huidige data kunnen daar geen onderbouwde uitspraken over gedaan worden. In afwachting van vervolgonderzoek zijn uiteraard wel een aantal speculaties mogelijk. Het karakter van een PI is bij uitstek internationaal; zij bewegen zich op het internationale veld van ontwikkelingssamenwerking. Met andere woorden: direct PI-betrokkenen gedragen zich dáár als mondiaal burger. Inherent aan hun werk in het PI is het reizen naar en contact hebben met culturen in andere landen. Kinsbergen (2014) toont aan dat het reizen naar ontwikkelingslanden niet alleen de belangrijkste trigger vormt om een PI op te richten. Het reizen heeft ook tot gevolg dat de psychologische afstand naar de begunstigden kleiner wordt wat ervoor zorgt dat men meer tijd in het PI investeert. Mensen ver weg krijgen een naam, een gezicht en er is kennis van hun leefomstandigheden. PI-betrokkenen zouden hierdoor een groter bewustzijn kunnen hebben dat gedrag hier gevolgen heeft voor samenlevingen elders, daar, waardoor zij zich hier meer als mondiaal burger gaan gedragen.

Dit onderzoek laat zien dat er een relatie is tussen mondiaal burgerschap en PI-betrokkenheid. Dat betekent echter nog niet dat ook uitspraken gedaan kunnen worden over oorzaak en gevolg. Anders gezegd: of iemand nu al meer mondiaal burgerschapsgedrag vertoont of dat is gaan doen, blijft onduidelijk. De redenering kan zowel zijn dat iemand zich gedraagt als mondiaal burger vanwege betrokkenheid bij een PI, maar ook dat betrokkenheid bij een PI leidt tot betere burgers. De richting kan alleen worden bepaald met vervolgonderzoek. Voor nu kunnen we in ieder geval stellen dat hoe meer iemand betrokken is bij een PI, hoe groter de kans op mondiaal burgerschapsgedrag is.

¹⁰ Dit laatste zou kunnen betekenen dat er geen invloed uitgaat van direct PI-betrokkenen op indirect PI-betrokkenen in hun mate van mondiaal burgerschap. Of dat daadwerkelijk zo is valt op basis van dit onderzoek echter niet aan te tonen. Daarvoor zou het bijvoorbeeld nodig zijn meer informatie te verzamelen over de wijze waarop direct en indirect betrokkenen met elkaar omgaan.

REFERENTIES

- AIV (2009), *Ontwikkelingssamenwerking: nut en noodzaak van draagvlak*, Den Haag, Adviesraad Internationale Vraagstukken.
- Bekkers, R. & Wiepking, P. (2011), A literature review of empirical studies of philanthropy – Eight mechanisms that drive charitable giving, in: *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 40 (5): 924-973.
- Boonstoppel, E. & Van Elfrinkhof, A. (2013), *Nederlanders & De Wereld 2013 (Onderzoekreeks 15)*, Amsterdam, NCDO.
- Brok, M. & Bouzoubaa, H. (2005), Particuliere Initiatieven op het gebied van ontwikkelingssamenwerking, Nijmegen: CIDIN / NCDO (*niet gepubliceerde masterscriptie Radboud Universiteit Nijmegen*).
- Carabain, C., Van Gent, M. & Boonstoppel, E. (2012a), *Nederlanders & Mondiaal Burgerschap 2012 (Onderzoekreeks 9)*, Amsterdam, NCDO.
- Carabain, C., Keulemans, S., Van Gent, M. & Spitz, G. (2012b), *Mondiaal Burgerschap – van draagvlak naar participatie*, Amsterdam, NCDO.
- Chelladurai, S. (2006), Private Initiatives: SBP Projects of Cordaid in India, Den Haag, Cordaid (*niet gepubliceerd evaluatierapport*).
- Develtere, P. (2003), *Het draagvlak voor duurzame ontwikkeling: Wat het is en zou kunnen zijn*, Antwerpen, De Boeck.
- IOB (2009), *Draagvlakonderzoek – Evalueerbaarheid en resultaten*, Den Haag, IOB.
- Kinsbergen, S. 2006. Private Initiatives and Established NGO's in Post Tsunami Sri Lanka - Comparing the Participation of Local Partners and Beneficiaries in Tsunami-projects of Private Initiatives and Established NGO's, Nijmegen, CIDIN (*niet gepubliceerde masterscriptie Radboud Universiteit Nijmegen*).
- Kinsbergen (2014), *Behind the pictures – understanding private development initiatives*, Nijmegen, CIDIN (proefschrift).
- Kinsbergen, S. & L. Schulpen (2010), *De anatomie van het PI - Resultaten van vijf jaar onderzoek naar Particuliere Initiatieven op het terrein van ontwikkelingssamenwerking*, Amsterdam/Nijmegen, NCDO/CIDIN.
- Schulpen, L. (2007), Development in the 'Africa for beginners' – Dutch Private Initiatives in Ghana and Malawi, Nijmegen, CIDIN (*niet gepubliceerd onderzoeksverslag*).
- Voorst A. van (2005) *Draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking binnen Nederland en de rol van de NCDO - Voorstrategie*, Amsterdam, NCDO.

BIJLAGE 1

METHODOLOGISCHE VERANTWOORDING

NCDO brengt sinds 2012 jaarlijks het mondiaal burgerschap onder Nederlanders in kaart. CIDIN gaat hier in dit onderzoek dieper op in door mondiaal burgerschap toe te spitsen op Nederlanders die (direct of indirect) betrokken zijn bij een Particulier Initiatief (PI). Er is gebruik gemaakt van de dataset van NCDO/TNS NIPO waarbij vijf vragen aan de survey zijn toegevoegd die betrekking hebben op PI's. Dit onderzoek is een eerste meting naar mondiaal burgerschap en PI. Als gevolg hiervan kunnen er nog geen uitspraken gedaan worden over de ontwikkelingen op het terrein van mondiaal burgerschap onder deze groep Nederlanders.

Doel van het onderzoek is inzicht geven in de mate van mondiaal burgerschap van Nederlanders die betrokken zijn bij een PI. Er wordt onderscheid gemaakt in twee soorten betrokkenheid. Ten eerste de direct betrokkenen (oprichters, bestuursleden en (algemene) vrijwilligers). Daarnaast de mensen die meer op afstand betrokken zijn bij het werk van PI (donateurs). We verwijzen naar deze tweede groep als indirect betrokkenen. In dit onderzoek worden verschillende groepen met elkaar vergeleken: de direct en indirect betrokkenen en de niet betrokkenen.

Dataverzameling

In 2013 voerde NCDO de tweede meting van de longitudinale studie Barometer Nederlanders & de Wereld uit.¹¹ Daarbij werd gebruik gemaakt van online panel: TNS NIPObase. Dit is een database met 59.000 huishoudens en 133.000 respondenten. Zij hebben aangegeven regelmatig mee te willen doen aan onderzoeken. Het panel is representatief en gecertificeerd volgens de relevante ISO normen.¹² De dataverzameling vond tussen 7 en 23 mei 2013 plaats via de

¹¹ Voorheen: Mondiaal Burgerschap.

¹² ISO 20252 en ISO 26362

CAWI-methode (computer geassisteerde web interviews). De respondenten hadden gemiddeld 24 minuten nodig om de vragenlijst in te vullen.

Respons

Er zijn 2.750 mensen uitgenodigd en 2.009 hebben de studie volledig ingevuld. Dit is een respons van 73 procent. Van het totaal aantal respondenten van 2.009 zijn 1.333 op geen enkele wijze bij een PI betrokken. Daarnaast zijn er 658 mensen donateur van een PI. Een groot deel hiervan is naast hun donateurschap ook actief in/bij een PI (77%). Deze groep is alleen als 'direct betrokken' meegenomen. Het aantal indirect betrokkenen bedraagt hier dus 599 (30% van het totaal aantal respondenten). Het aantal personen dat direct betrokken is bij een PI bedraagt 77 (3,8%). De verdeling in de drie groepen is dus als volgt:

- a) Respondenten die niet bij een PI zijn betrokken: $n = 1.333$
- b) Respondenten die direct bij een PI zijn betrokken: $n = 77$.
- c) Respondenten die indirect bij een PI zijn betrokken: $n = 599$.

Weging

De resultaten van het onderzoek zijn herwogen op geslacht, leeftijd, regio, opleiding en gezinsgrootte om tot een representatieve steekproef voor de Nederlandse bevolking te komen. De ideaalcijfers zijn gebaseerd op gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De steekproeffefficiëntie van de weegfactor is 0,89.

Onderzoeksvragen

De volgende vier onderzoeksvragen zijn geformuleerd:

1. Zijn Nederlanders betrokken bij een Particulier Initiatief?
2. Wat kenmerkt een PI-betrokkene?
3. Is een PI-betrokkene ook mondiaal burger?
4. Welke rol speelt betrokkenheid bij een PI in mondiaal burgerschap?

Vragenlijst Particuliere Initiatieven

De volgende vijf vragen uit de survey hebben specifiek betrekking op betrokkenheid bij PI's:

1. Hoe vaak bent u in de afgelopen 12 maanden persoonlijk gevraagd om geld of goederen te geven aan een kleinschalig project om arme mensen in ontwikkelingslanden te helpen?
2. Door wie bent u in de afgelopen 12 maanden persoonlijk gevraagd om geld of goederen te geven aan een kleinschalig project om arme mensen in ontwikkelingslanden te helpen?

3. Heeft u in de afgelopen 12 maanden geld of goederen gegeven aan een kleinschalig project om arme mensen in ontwikkelingslanden te helpen? Bent u - naast het eventueel geven van geld - in de afgelopen 12 maanden zelf actief betrokken geweest bij een kleinschalig project om arme mensen in ontwikkelingslanden te helpen?
4. Werd u betaald voor deze inzet?
5. Op welke manier bent u actief betrokken geweest bij een kleinschalig project in het buitenland?

Dimensies mondiaal burgerschap

De operationalisering ten behoeve van de constructie van de vragenlijst is gebaseerd op de door NCDO gehanteerde definitie van mondiaal burgerschap (Carabain et al., 2012). Deze definitie luidt als volgt: 'De mondiale dimensie van burgerschap uit zich in gedrag dat recht doet aan de principes van wederzijdse afhankelijkheid in de wereld, de gelijkwaardigheid van mensen en de gedeelde verantwoordelijkheid voor het oplossen van mondiale vraagstukken.' De definitie bevat vier cruciale onderdelen: gedrag en de drie principes van 'wederzijdse afhankelijkheid', de 'gelijkwaardigheid van mensen' en 'gedeelde verantwoordelijkheid voor het oplossen van mondiale problemen'. Mondiaal burgerschap onderscheidt negen soorten gedragingen verbonden aan duurzaamheid van de natuur of samenleving: (1) zuinig omgaan met water en energie, (2) mobiliteit, (3) recycling en omgang met afval, (4) consumentengedrag, (5) informatie zoeken, (6) je mening geven over mondiale vraagstukken, (7) politieke participatie, (8) doneren aan goede doelen en (9) vrijwilligerswerk. NCDO ziet deze negen gedragingen als uitingen van mondiaal burgerschap.

De twee groepen direct en indirect PI-betrokkenen zijn geselecteerd op basis van hun inzet voor een PI en doneren aan een PI. Het is dus bekend dat zij hogere scores op twee van de gedragingen die mondiaal burgerschap omvat: vrijwilligerswerk en doneren aan goede doelen. Een PI is immers een goed doel en 97 procent van de mensen die zich inzetten voor een PI doet dat op vrijwillige basis.

Index mondiaal burgerschap

Er is een index geconstrueerd op basis van de zeven resterende gedragingen samen. In de index zelf zijn de dimensies vrijwilligerswerk en doneren buiten beschouwing gelaten. Op deze index is een score te behalen van minimaal 0 en maximaal 100. Deze index is geconstrueerd op basis van de (positief gecodeerde) gedichotomiseerde variabelen. Elk item heeft een even zwaar gewicht gekregen.

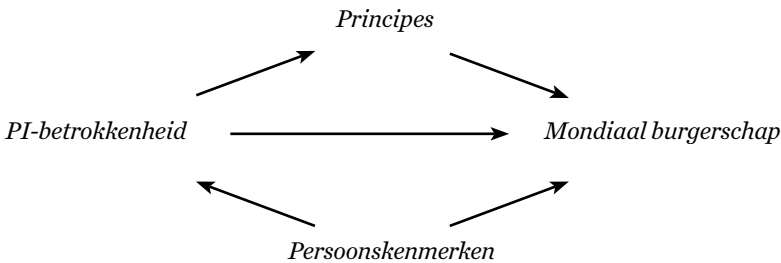

Toetsen en significantieniveau

Aan de hand van t-testen is bekeken of deze groepen onderling verschillen voor wat betreft de mate van mondiaal burgerschap. De analyse is zowel voor de totale score op deze schaal, als voor de zeven afzonderlijke onderdelen van de schaal uitgevoerd. Er worden drie significantieniveaus onderscheiden: $p < 0,01$ (*/*/ Δ), $p < 0,05$ (**/••/ $\Delta\Delta$) en $p < 0,1$ (***/•••/ $\Delta\Delta\Delta$). Verschillen tussen de drie groepen zijn getoetst met behulp van Chi-kwadraattoetsen in het geval van nominale variabelen en met één-weg interval variabelen met een Post Hoc LSD-toets in het geval van ordinale- en interval variabelen.

Om de verschillen te achterhalen tussen wel en niet betrokkenen en direct en indirect betrokkenen is gebruik gemaakt van regressieanalyses. De regressieanalyses zijn met een ongewogen dataset uitgevoerd. Er zijn nieuwe dichotome variabelen aangemaakt voor directe en indirecte betrokkenheid waarbij geen betrokkenheid als referentie opgenomen is. Voor de laatste onderzoeksvraag is dus met behulp van regressieanalyse gekeken of de data uit de Barometer mogelijke verklaringen bieden voor de aangetoonde verschillen in mate van mondiaal burgerschap. Hiervoor is gebruik gemaakt van de overige variabelen in de vragenlijst. Het gaat dan om: de drie aan mondiaal burgerschap onderliggende principes, altruïstische waarden, kennis van internationale issues, vertrouwen en culturele contacten. Deze verbanden worden gecontroleerd voor de relevante sociaal-demografische variabelen: geslacht, opleiding, kerkgang en leeftijd. De keuze voor deze variabelen is gebaseerd op de onderzoeksresultaten van mondiaal burgerschap in 2012 en 2013 zoals uitgevoerd door NCDO. Voor deze vierde onderzoeksvraag geldt dat we te maken hebben met een causaliteitsvraagstuk. We kunnen geen uitspraken doen of mogelijke verschillen die we aantreffen in de mate van mondiaal burgerschap tussen niet betrokkenen, indirect betrokkenen en direct betrokkenen veroorzaakt worden door hun betrokkenheid bij het PI of dat een hogere mate van mondiaal burgerschap resulteert in ander soort betrokkenheid bij een PI.

De getoetste relaties in een padmodel:

PI-betrokkenheid → Mondiaal burgerschap

PI-betrokkenheid : Principes (Δ) & persoonskenmerken (x) → Mondiaal burgerschap

Omcoderen variabelen

Ten behoeve van de leesbaarheid van de figuren zijn alle antwoorden op de stellingen gedichotomiseerd (waarbij 1= vaak of (bijna) altijd en 0 = soms of (bijna) nooit). Vervolgens zijn er samenvattende variabelen gemaakt per subtype van mondiaal burgerschap. Deze samengestelde variabelen zijn gebaseerd op het gemiddelde van de dichotome scores op de stellingen per type gedrag. Hiertoe zijn eerst de antwoorden op alle negatief geformuleerde stellingen omgecodeerd in positieve richting (waarbij 0 = vaak of (bijna) altijd en 1=soms of (bijna) nooit. Voor de overige variabelen is met een schaalconstructie gewerkt. Dit betreft dan de drie principes: (1) gelijkwaardigheid van mensen, (2) het besef van wederzijdse afhankelijkheid en (3) het nemen van gedeelde verantwoordelijkheid voor het oplossen van mondiale vraagstukken. Ook voor altruïsme, empathie, kennis, sociaal vertrouwen, institutioneel vertrouwen en intercultureel contact zijn schalen geconstrueerd.

BIJLAGE 2

TABEL PERSOONLIJKE KENMERKEN

Variabele		PI-betrokkenheid			
		Niet	Wel	Direct	Indirect
		n=1333	n=676	n= 77	n= 599
Opleiding (%) ***/•••/ΔΔ	Lager (basis/ lbo/mavo)	31	20	15	21
	Midden (mbo/havo/vwo)	43	43	36	44
	Hoog (hbo/wo/postdoc)	26	36	49	35
Inkomen ***/••	Gemiddeld bruto inkomen/jaar (€)	35.650	45.050	45.050	41.900
	Beneden modaal (%)	36	32	31	32
	1 tot 2x modaal (%)	35	34	32	34
	Meer dan 2x modaal (%)	29	35	37	35
Werksituatie (%)	Werkzaam in loondienst	48	45	39	46
	Werkzaam bij overheid	6	8	8	8
	Zelfstandig ondernemer	3	5	11	4
	Huisvrouw -man/anders	7	10	10	10
	Gepensioneerd/VUT	18	18	11	19
	Studerend/schoolgaand	9	7	16	6
	Arbeidsongeschikt	5	4	3	4
	Werkloos/bijstand	3	3	3	3
Religie (%)	Geen	76	45	49	56
	Wel, waarvan:	24	55	51	44
	Protestant	38	52	53	52
	Rooms Katholiek	53	33	15	35
	Islam	0,4	0,4		0,5
	Boeddhisme	-	0,9	7	-
	Anders/divers	8,8	14	26	12

Kerk/moskee/ tempelgang (1=min, 6=max) ¹ (%)*** / ●●●	(vrijwel) nooit	40	8	12	18
	Een of enkele malen per jaar	28	11	20	25
	Twee of drie keer per maand	8	3	11	5
	Ongeveer 1 keer per maand	10	5	7	12
	Ongeveer 1 keer per week	10	12	27	26
	Vaker dan een keer per week	5	7	25	14
Politieke voorkeur (%)	Gestemd ²	69	72	66	73
	VVD	13	15	11	15
	PvdA	14	13	10	13
	SP	9	10	9	10
	CDA	6	7	7	7
	ChristenUnie	1,4	8	12	7
	PVV	13	6	6	6
	GroenLinks	6	4	7	4
	D66	5	5	-	6
	PvdD	0,9	1	-	1,4
	SGP	0,4	2	6	1,7
	Trots op Nederland	0,4	0,2	-	0,2
	Partij voor mens en Spirit	0,1	0,4	-	0,2
	Lijst 17	0,1	0,2	-	0,2
Piratenpartij	0,1	-	-	-	
Politieke voorkeur	Schaal van links (0) en rechts (10)	5,09	5,07	5,06	5,07
	Gemiddelde scores				

Significantie: $p < 0,1$ (* / ● / Δ), $p < 0,5$ (** / ●● / ΔΔ), $p < 0,01$ (***) / ●●● / ΔΔΔ)

¹ Veel respondenten hebben deze vraag niet beantwoord

² Het overgrote deel van de niet-stemmers had nog geen stemrecht of weet niet meer wat ze hebben gestemd

BIJLAGE 3

TABELLEN SCORES (% MEE EENS EN VOLLEDIG MEE EENS EN % JA)

ENERGIE	Niet betrokken	Indirect betrokken	Direct betrokken
Ik laat de oplader in het stopcontact zitten als ik mijn mobieltje heb opgeladen.	20,40	16,7	15,9
Ik laat de kraan lopen tijdens het tandenpoetsen.	14,10	14,2	6,7
Ik gebruik een wasdroger.	41,70	44,6	37,7

MOBILITEIT			
Als ik binnen mijn woonplaats ergens naartoe moet, neem ik de auto.	29,3	27,1	20,4
Als ik op vakantie ga, neem ik het vliegtuig.	23,3	18,2	25,3
Ik neem de trein.	15,8	15,7	22
Ik heb een hybride auto.	1,7	2,0	3,0

RECYCLING			
Ik gooi eten weg dat over is, ook als het nog goed is.	9,8	8,9	6,3
Ik gooi lege batterijen thuis bij de rest van het afval.	9,9	8,0	12,7
Ik doneer goederen (kleding, schoenen, computers, etc.)	32,9	56,8	67

CONSUMENTENGEDRAG			
Ik koop fairtrade producten.	10,5	16,1	21,3
Ik koop producten ook al weet ik dat ze door kinderen zijn gemaakt.	10	8,1	5,7
Als ik vlieg, compenseer ik de CO ₂ -uitstoot (ik betaal een extra bedrag waarmee bomen geplant kunnen worden).	3,5	6,5	6,3
Ik koop tweedehandsspullen.	15,1	17,7	37,7
Ik eet vlees.	80,9	80,9	73,1

	Niet betrokken	Indirect betrokken	Direct betrokken
Ik heb in mijn huishouden een contact voor groene stroom.	46,6	53,1	40,1
Het geld op mijn rekening wordt geïnvesteerd in zaken die goed zijn voor mens, natuur en klimaat (groen/duurzaam sparen).	9,5	13,1	17,9

INFORMATIE ZOEKEN OVER MONDIALE VRAAGSTUKKEN

Ik volg nieuws over problemen in de wereld via televisie, radio of krant.	75,1	81,9	83,8
Ik volg nieuws over problemen in de wereld via internet.	43,2	44,6	58,8

MENING GEVEN OVER MONDIALE VRAAGSTUKKEN

Ik zeg er wat van als familie of vrienden iets doen dat niet goed is voor het milieu.	13,3	22,9	28,1
Ik praat over milieuproblemen.	10,3	20,8	62,1
Ik praat over armoede in de wereld.	8,3	22,3	34,4
Ik doe mee aan (online) handtekeningenacties.	4,6	6,5	13,1
Ik geef mijn mening online (websites, twitter, blog, etc.).	2,7	2,6	5
Ik steun goede doelen via social media.	5,8	8,8	10,8

POLITIEKE PARTICIPATIE

Ik stem als er verkiezingen zijn.	85,0	88,1	96,5
Ik ben actief lid van een politieke partij. (0=nee, 1=ja)	2,1	5,2	14,5
Ik ben lid van een vakbond.	22,5	21,3	27,3

Volledigheidshalve voegen we hieronder ook de scores op de twee gedragingen ‘donoren’ en ‘vrijwilligerswerk’ toe. Deze zijn niet opgenomen in de berekening van de MB-index.

DONEREN	Niet betrokken	Indirect betrokken	Direct betrokken
Ik ben vaste donateur van een of meerdere doelen.	46,4	65,1	67,4
Ik heb in de afgelopen 12 maanden geld gegeven aan goede doelen op het terrein van ontwikkelingshulp (zoals Oxfam Novib, WarChild, Unicef).	33,3	66,9	65,7

VRIJWILLIGERSWERK			
Afgelopen 12 maanden als vrijwilliger iets gedaan voor een club or organisatie.	33,8	49,2	76,2
Sport en recreatie.	12,8	13,2	13,2
Natuurbehoud, milieubehoud of dierenbescherming.	1,6	3,1	1,6
Geloof en levensovertuiging (bijv. kerk, moskee, tempel, etc.).	3,8	15,7	21,7
Ontwikkelingshulp (hulp aan arme landen).	0,3	1,9	39,9
Buurthuis of andere activiteiten in de buurt.	6,9	7,7	14,9
Mensenrechten.	0,5	1,7	5,6
Zorg en welzijnswerk (bijv. gehandicapten- en bejaardenzorg).	8,5	12,2	13,3
Anders.	5,9	9,0	14,7

BIJLAGE 4

TABELLEN GEMIDDELTE SCORES PER GROEP

	PI-betrokkenheid						
	Niet	Wel	Sig. ¹	Direct	Sig. ²	Indirect	Sig. ³

ENERGIE

Ik laat de oplader in het stopcontact zitten als ik mijn mobieltje heb opgeladen. (0=altijd, 3=nooit).	2,32	2,43	**	2,42		2,43	ΔΔ
Ik laat de kraan lopen tijdens het tandenpoetsen. (0=altijd, 3=nooit)	2,43	2,49		2,66	••	2,47	
Ik gebruik een wasdroger. (0=altijd, 3=nooit)	1,76	1,75		1,91		1,73	

MOBILITEIT

Als ik binnen mijn woonplaats ergens naartoe moet, neem ik de auto (0= altijd, 3 = nooit).	1,97	2,03		2,21	•	2,01	
Als ik op vakantie ga, neem ik het vliegtuig (0 = altijd, 3=nooit).	2,11	2,17		2,12		2,18	
Ik neem de trein. (0=nooit, 3=altijd)	0,72	0,74		0,76	••	0,71	
Ik heb een hybride auto. (0=nee, 1=ja)	0,02	0,02		0,04		0,02	

RECYCLING

Ik gooi eten weg dat over is, ook als het nog goed is. (0=altijd, 3=nooit)	2,32	2,39	**	2,46		2,39	ΔΔ
Ik gooi lege batterijen thuis bij de rest van het afval. (0=altijd, 3=nooit)	2,60	2,68	**	2,58		2,69	ΔΔ
Ik doneer goederen (kleding, schoenen, computers, etc.) (0= nooit, 3= altijd)	1,26	1,76	***	1,83		1,75	ΔΔΔ

	PI-betrokkenheid						
	Niet	Wel	Sig. ¹	Direct	Sig. ²	Indirect	Sig. ³

CONSUMENTENGEDRAG							
Ik koop fairtrade producten. (0= nooit, 3= altijd)	0,76	0,94	***	0,99		0,93	••
Ik koop producten ook al weet ik dat ze door kinderen zijn gemaakt (0=altijd, 3=nooit)	2,27	2,36	**	2,40		2,35	••
Als ik vlieg, compenseer ik de CO ₂ -uitstoot (ik betaal een extra bedrag waarmee bomen geplant kunnen worden. (0= nooit, 3= altijd)	0,19	0,30	***	0,31		0,29	••
Ik koop tweedehandsspullen. (0= nooit, 3= altijd)	0,85	0,98	***	1,22	ΔΔ	0,95	•
Ik heb in mijn huishouden een contact voor groene stroom. (0=nee, 1=ja, 3=weet niet)	0,73	0,75		0,85		0,75	
Het geld op mijn rekening wordt geïnvesteerd in zaken die goed zijn voor mens, natuur en klimaat (groen/duurzaam sparen). (0=ja, 1=nee, 3= weet niet)	0,85	1,07	*	1,18		1,06	
Ik eet vlees. (0= altijd, 3=nooit)	0,88	0,92		1,03		0,91	

INFORMATIE ZOEKEN OVER MONDIALE VRAAGSTUKKEN							
Ik volg nieuws over problemen in de wereld via televisie, radio of krant. (0= nooit, 3= altijd)	2,06	2,20	***	2,22		2,20	••
Ik volg nieuws over problemen in de wereld via internet. (0= nooit, 3= altijd)	1,38	1,43		1,72	ΔΔ	1,39	

MENING GEVEN OVER MONDIALE VRAAGSTUKKEN							
Ik zeg er wat van als familie of vrienden iets doen dat niet goed is voor het milieu. (0= nooit, 3= altijd)	0,86	1,08	***	1,11		1,08	•••
Ik praat over milieuproblemen. (0= nooit, 3= altijd)	0,84	1,07	***	1,08		1,07	•••
Ik praat over armoede in de wereld. (0= nooit, 3= altijd)	0,82	1,12	***	1,30	Δ	1,10	•••
Ik doe mee aan (online) handtekeningenacties. (0= nooit, 3= altijd)	0,46	0,60	***	0,68		0,59	•••
Ik geef mijn mening online (websites, twitter, blog etc.). (0= nooit, 3= altijd)	0,24	0,26		0,35	Δ	0,24	
Ik steun goede doelen via social media. (0= nooit, 3= altijd)	0,38	0,46	**	0,46		0,46	••

	PI-betrokkenheid						
	Niet	Wel	Sig. ¹	Direct	Sig. ²	Indirect	Sig. ³

POLITIEKE PARTICIPATIE

Ik stem als er verkiezingen zijn. (0= nooit, 3= altijd)	2,52	2,76	***	2,80		2,75	
Ik ben actief lid van een politieke partij. (0=nee, 1=ja)	0,02	0,06	***	0,15	ΔΔ	0,05	
Ik ben lid van een vakbond. (0=nee, 1=ja)	0,22	0,22		0,27		0,21	

ZEVEN DIMENSIES mondiaal burgerschap

Energiezuinigheid (schaal 0-1)	0,75	0,75		0,79		0,75	
Mobiliteit & vervoer (schaal 0-1)	0,41	0,43	*	0,45		0,43	•
Recycling & afval (schaal 0-1)	0,71	0,80	***	0,83		0,80	•••
Consumentengedrag (schaal 0-1)	0,28	0,32	***	0,35		0,31	•••
Mening geven (schaal 0-1)	0,08	0,15	***	0,19	ΔΔ	0,14	•••
Informatie zoeken (schaal 0-1)	0,59	0,64	**	0,72	ΔΔ	0,63	••
Politieke participatie (schaal 0-1)	0,37	0,41	***	0,45		0,40	•••

INDEX mondiaal burgerschap

Mondiaal burgerschap zeven dimensies (schaal 0-100)	35,6	39,9	***	43,5	ΔΔ	39,5	••
---	------	------	-----	------	----	------	----

PRINCIPES

Wederzijdse afhankelijkheid	Index 0-4	2,6	2,8	***	2,9	Δ	2,8
Gelijkwaardigheid	Index 0-4	2,2	2,3	**	2,5	Δ	2,3
Gedeelde verantwoordelijkheid	Index 0-4	2,3	2,6	***	2,6		2,6

WAARDEN

Altruïsme	Index 0-2	1,3	1,5	***	1,6	ΔΔ	1,5
Empathie	Index 0-2	1,4	1,5	***	1,5		1,5

	PI-betrokkenheid						
	Niet	Wel	Sig.¹	Direct	Sig.²	Indirect	Sig.³

VERTROUWEN							
Sociaal	Index 0-10	5,1	5,7	***	6,0	Δ	5,6
Institutioneel	Index 0-10	4,4	4,9	***	5,2	ΔΔ	4,8

KENNIS & CONTACT							
Internationale kennis	Index 0-9	5,6	5,8		6,3	Δ	5,7
Intercultureel contact	Index 0-6	2,3	2,5	*	2,6		2,4

BIJLAGE 5

RESULTATEN REGRESSIE

ANALYSE EN PADMODEL

	Mondiaal burgerschap	Model A	Model B	Model C	Model A met persoonskenmerken	Model B met persoonskenmerken	Model C met persoonskenmerken
		Bèta	Bèta	Bèta	Bèta	Bèta	Bèta
Betrokkenheid	Directe betrokkenheid	7,8***		5,4***	4,1**		3,7*
	Indirecte betrokkenheid	3,9***		2,2***	1,2		0,9
Principes	Afhankelijkheid		2,6***	2,8***		1,5*	1,7*
	Gelijkwaardigheid		2,2***	2,2***		2,2***	2,2***
	Verantwoordelijkheid		3,3***	2,6***		1,1	1,1
Persoonskenmerken	Opleiding				0,2	-0,2	-0,3
	Geslacht				-0,1	0,1	-0,1
	Leeftijd				0,1***	0,1***	0,1***
	Kerkgang				0,3	0,4**	0,3
	Kennis				0,5*	0,4*	0,4*
	Intercultureel contact				0,8*	0,8*	0,8*
	Altruïsme				8,8***	7,5***	7,1***
	Empathie				0,7	-0,1	-0,1
	Sociaal vertrouwen				0,01	-0,0	-0,1
	Institutioneel vertrouwen				-0,0	-0,2	-0,2
	Verklaard (Adjusted R²)	4,9%	15%	16,9%	20,5%	22,9%	23,5%

Significantie: p<0,1 (*), p<0,05 (**), p<0,01 (***)

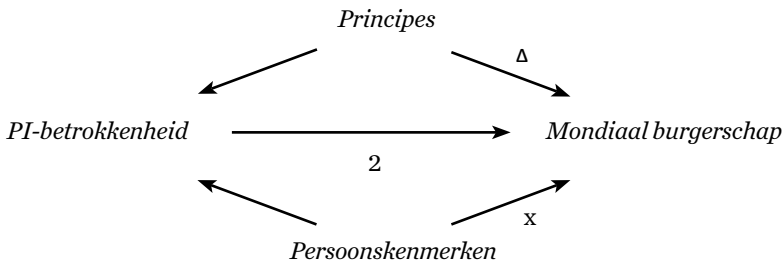
Model A: voor willekeurige respondenten, zonder rekening te houden met welke invloed dan ook is het effect van MB 7.8 bij directe betrokkenheid en 3.9 bij

indirecte betrokkenheid. De verklaarde variantie is hier slechts 4,9 procent.

Model B: voor willekeurige respondenten die de principes meer aanhangen zonder rekening te houden met elke invloed dan ook is het effect op MB 2.6, 2.2 en 3.3 met een verklaarde variantie van 15 procent. Principes verklaren dus heel veel meer (10%) in de mate van MB.

Model C: Dit model laat de effecten zien van betrokkenheid en de principes tezamen. Alleen het effect van afhankelijkheid wordt sterker en dat van gelijkwaardigheid blijft gelijk. De andere effecten (van afhankelijkheid) en betrokkenheid nemen in kracht af. De verklaarde variantie neemt iets toe ten opzichte van het model met alleen de principes (+ 1,9%). Dit model neemt qua verklaarde variantie aanzienlijk toe *(+12%) ten opzichte van model A met alleen betrokkenheid.

Padmodel

- 1) PI-betrokkenheid $\rightarrow$ Mondiaal burgerschap (verklaarde variantie = 4,9%)
- 2) PI-betrokkenheid : Principes (Δ) & persoonskenmerken (x) $\rightarrow$ Mondiaal burgerschap (verklaarde variantie = 23,5%)

Deze analyse laat zien hoeveel meer variantie wordt verklaard door toevoeging van de principes en onder controle van alle relevante persoonskenmerken (onder constant houding van). Model A en C laten zien dat de directe effecten van betrokkenheid op mondiaal burgerschap afnemen na toevoeging van de drie principes. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de positieve relatie tussen betrokkenheid en mondiaal burgerschap voor een deel verklaard wordt door de principes. Een grotere betrokkenheid bij een PI betekent ook een hogere score op de principes. Mensen die dus meer betrokken zijn bij een PI, onderschrijven vaker de principes van afhankelijkheid, gelijkwaardigheid en wederzijdse afhankelijkheid waardoor ze meer gedrag vertonen. Ook na controle van de diverse

relevante persoonskenmerken zien we dat de directe effecten van betrokkenheid op gedrag minder sterk worden. Het volledige model laat zien dat leeftijd, altruïsme, kennis en het hebben van interculturele contacten een rol spelen in de mate van iemands' gedrag. We weten dat mensen die meer betrokken zijn bij een PI ook een positieve relatie hebben met deze variabelen: hoe meer betrokken bij een PI hoe hoger de gemiddelde leeftijd, hoe meer altruïstisch, hoe meer kennis en interculturele contacten. Het feit dat betrokkenheid een positieve relatie heeft met mondiaal burgerschap, hangt dus voor een deel ook samen met hun hogere scores op deze variabelen.

ISBN 978-90-74612-55-5

Sinds 2012 publiceert NCDO jaarlijks over mondiaal burgerschap *binnen* Nederland. Dit rapport bouwt voort op die analyse van mondiaal burgerschap, maar kijkt daarbij specifiek naar Nederlanders die mondiaal burger zijn *buiten* Nederland, mensen die betrokken zijn bij een particulier initiatief (PI) in het buitenland. Dit onderzoek richt zich op de mate waarin personen die direct of indirect betrokken zijn bij een particulier initiatief verschillen van niet PI-betrokkenen. Vertoont iemand die betrokken is bij een particulier initiatief ook op terreinen die niet direct met het werk van een PI te maken, duurzamer gedrag?

Deze vraag is onderzocht door middel van een representatief onderzoek onder Nederlanders in mei 2013. Er werd hen een groot aantal vragen voorgelegd over houdingen, meningen, (duurzaam) gedrag én betrokkenheid bij een particulier initiatief.

Deze onderzoekspublicatie is een uitgave van NCDO, juli 2014